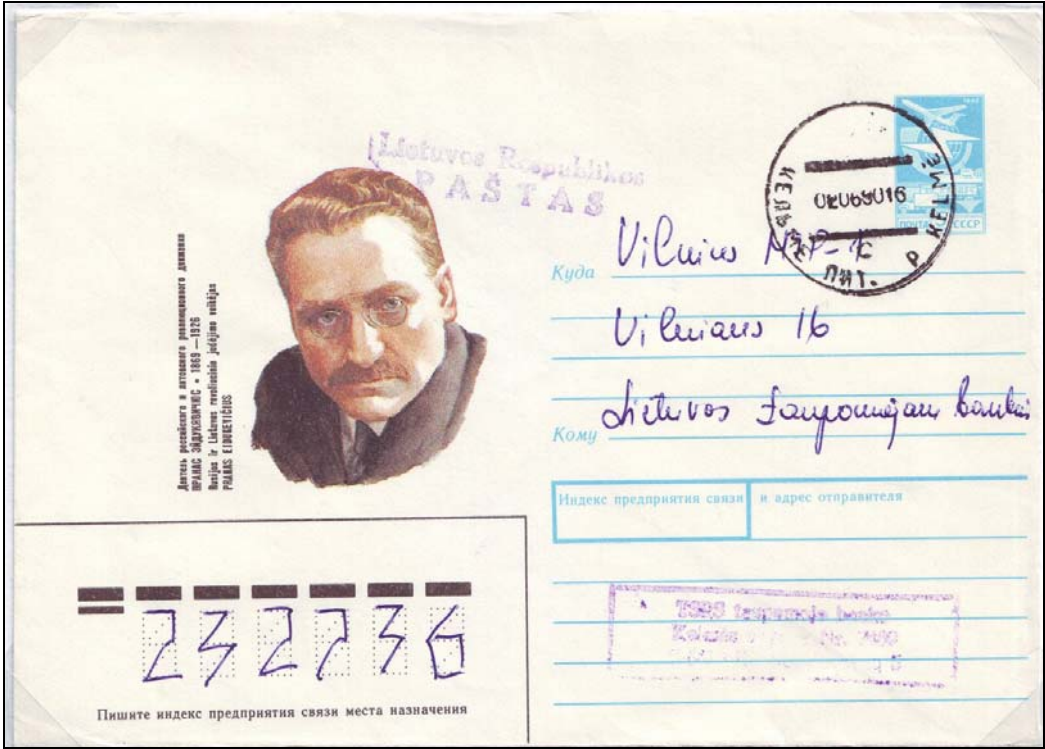

HET BALTISCHE GEBIED

Filatelistengroep 'Het Baltische Gebied'

Opgericht op 9 oktober 1982.

Lidmaatschap

Minimaal € 20,00 per jaar.

Voorzitter

R.W. van Wijnen
Karthuizerstraat 31
6824 KA Arnhem
tel. (026) 351 34 84
marsruts@planet.nl

Penningmeester/Secretaris ledenadministratie

H.W.A. Pijpers
Nederlandlaan 42
2711 JA Zoetermeer
tel. 06 5317 1208
hans.pijpers@hccnet.nl

Opmaak/redactie 'Het Baltische Gebied'

J. Kaptein
Reigerskamp 705
3607 JP Maarssen
tel. (0346) 57 44 18
jan@jkaptein.nl

Erelid

A.C. de Bruin
Ten Passeweg 10A
8084 AN 't Harde
tel. (0525) 65 31 24

Beheerder bibliotheek

O. Petri
Brugakker 3640
3704 LP Zeist
(030)-6950735
olav.petri@planet.nl

Gironummer:
3243251 t.n.v.
"Het Baltische Gebied"
te Zoetermeer

HBG op Internet

www.hetbaltischegebied.nl

INHOUDSOPGAVE

- 2 Beste mensen...**
Ruud van Wijnen
- 3 Verslag 58^e bijeenkomst 19 maart 2011**
Olav Petri
- 4 Displaced persons : Meerbeck**
Jan Kaptein en Keimpe Leenstra
- 10 Letse veldpost**
Nikolajs Jakimovs en Juris Mors
- 18 Van Sniečkus naar Visaginas**
Jan Kaptein
- 20 Voorkomen is beter dan strafporto**
Ruud van Wijnen
- 21 Uit Riga**
Igor Irikov
- 22 Postverbindingen tussen Estland en Rusland in 1918**
Alexander Epstein
- 44 Gekapte en omgebouwde stempels in Litouwen 1990-1993**
Sijtze Reurich
- 55 Terugkomen op**
Ruud van Wijnen, Jan Kaptein, Wilbert Manders
- 58 Voor u gelezen**
Joop van Heeswijk, Jan Kaptein, Olav Petri, Ruud van Wijnen
- 60 Internet**
Jan Kaptein

Bijeenkomst 2011 gewijzigde datum: 17 september 2011 in Geldermalsen

Bij de voorplaat: Een brief van Kelmė naar Vilnius, 2 juni 1990.
De Sovjetster en de letters CCCP zijn gekapt en de letters CC in de combinatie ЛИТ. CCP zijn verwijderd.
Meer hierover in het artikel van Sijtze Reurich.

BESTE MENSEN...

Ruud van Wijnen

In de trein tussen Amsterdam Amstel en Arnhem begon ik aan Hans Keilsons roman “In de ban van de tegenstander”.

De in 1909 geboren Keilson studeerde medicijnen in Berlijn. Zijn eerste roman, “Das Leben geht weiter” (1933), werd door de nazi’s verboden. In 1936 emigreerde hij naar Nederland. Na de oorlog werkte Keilson als arts en psychiater en behandelde ondermeer getraumatiseerde Joodse kinderen. Hij overleed op 31 mei van dit jaar, 101 jaar oud.

Vanaf pagina 28 verhaalt Keilson over “die geschiedenis met de postzegels” waarvoor zijn vader hem niet had geslagen. Hoe hij, zoals alle jongens van zekere leeftijd, begon te verzamelen en hoe het na een paar jaar serieuzer werd. “Dan begin je te verzamelen en te ordenen, je vindt het prettig iets te bezitten en het gestaag te vermeerderen, je ruilt, ineens doe je mee aan een wedstrijd met jezelf en met anderen, een wedstrijd die je bijzonder koppig en zwijgzaam maar in alle vriendschap uitspeelt”.

In de tijd dat Keilson actief verzamelde, na de Eerste wereldoorlog, waren zegels met opdrukken populair en kreeg hij een “geweldig” idee: zelf opdrukken maken met de letterdoos die hij op zijn verjaardag had gekregen. Maar dat liep fout af. De vader van een vriendje ontdekte het valse ruilmateriaal.....

Dertien bladzijden lang schetst Keilson een beeld van een jongen die gegrepen is door een fascinerende hobby. Ik herken het, maar vraag me af of er nu ook nog kinderen in de ban van een eigen verzameling raken. Ik hoop het voor ze.

In ieder nummer van ons blad proberen we variatie aan te brengen in de artikelen. Het liefst iets van zowel Estland als Letland en Litouwen en bij voorkeur ook over verschillende periodes. Daarbij zijn we natuurlijk afhankelijk van onze leden en correspondenten die kunnen en willen schrijven. Dat is een klein groepje en dat maakt het ieder half jaar weer spannend, niet alleen of het blad “vol” komt, maar ook met de gewenste

afwisseling.

Het doet me plezier vast te stellen dat Jan Kaptein er weer in geslaagd is om een mooi nummer te presenteren.

Daartoe spoort hij mensen aan of zit ze achter de broek, prima.

Ruud van Wijnen

Olav Petri

De voorzitter opende de bijeenkomst en kon na verloop van tijd constateren dat er 16 aanwezigen waren, waaronder uit Afganistan/Duitsland en België.

Er waren enkele afzeggingen. Wij herdachten de overleden leden Göbel, Bakker en Harskamp. Uw vrijwillige notulist biedt u nederig zijn excuus aan voor eventuele fouten in de spelling van eigennamen.

Joop van Heeschwijk was bankier van de dag en deed zijn werk met verve, Ton van Velsen en Mart Schenkelaars controleerden ter plekke de boeken van de penningmeester die in orde bevonden werden waarna de aanwezigen het Bestuur en met name Hans Pijpers de penningmeester met applaus dankten voor hun werk. De kascommissie, die deze keer een echte kenner als lid had, heeft enkele suggesties gedaan aan de penningmeester die het boekhouden al werkende heeft moeten leren en die alles keurig sluitend had. Hans Pijpers liet zien dat kleurendruk en een dik speciaal nummer geld kosten. Ook deelname aan de Postex was een kostenpost. Gelukkig was dat geld in kas. We hebben 4 nieuwe leden erbij en hebben in totaal 68 betalende leden, daarnaast nog leden via uitwisseling van bladen, de Bondsbibliotheek, zogenaamde “corresponderende leden”. Een lid in de USA is uitgeschreven omdat 2 jaar ondanks aanmaningen niet betaald is.

Op 14-16 oktober is de Postex 2011. Wij doen mee en willen graag

aantrekkelijke kaders vullen. Sytze, Ruud, Olav, Jan, Joop en anderen beloofden hun best te doen, vanaf een vroeg tijdstip beginnend, zodat alles op tijd gereed is. Wervende exponaten kunnen langer dan één jaar mee. Je raakt erdoor in gesprek met passanten. Dus liever geen gedetailleerde stempelcollectie. In 2012 doen we weer mee met de “Pandahallen” i.p.v. de Postex.

Tijdens de rondvraag meldde Thomas Løbbering hoe een collectie Estland, postgeschiedenis, op een veiling voor 3 maal de inzet wegging. Er wordt in goed materiaal belegd. Gewone verzamelingen worden door de betere veilingen niet aangenomen. Men zoekt het ongewone, ongebruikelijke. Evert Weijman schetst hoe hij al verzameld via Hongarije en Tsjecho-Slowakije in de Baltische landen is gekomen. Hij is bezig met oude stempels en zal daar iets over melden in ons blad. Eind 2012 hebben wij ons jubileum. Het Bestuur zal kijken of er wat te doen valt met een persoonlijke postzegel. Ton van Velsen meldt dat je moet opletten: niet alles mag afgebeeld worden.

Op 17 september komen we weer bij elkaar, een ongebruikelijk vroege datum, maar handiger i.v.m. overlap met Oosteuropa Filatelie. “De Estland

Verein “komt in oktober in Soest, Westfalen bijeen. Een prettige stad, aangenaam gezelschap en veel filatelie. Uw voorzitter kent de exacte data. Voorzitter Ruud van Wijnen toonde aan de hand van poststukken aan wat er vanaf de “eo-periode” te zien is aan “Litouwen” op Letse poststukken, vaak post die via Litouws gebied vanuit Letland verder reisde. Voer voor fijnproevers. En uiteraard was er weer veel aan illustratie van historische zaken te zien. Applaus!

Na de gezellige en goede lunch volgde de veiling, waarbij vrijwel alles wegging. Veel literatuur, maar ook poststukken en zegels. Schoolmeester Ruud is ook een goede veilingmeester.

Gewijzigde datum volgende bijeenkomst

zaterdag 17 september 2011

Jan Kaptein
Keimpe Leenstra

Na de Tweede Wereldoorlog bevonden zich grote groepen mensen buiten de grenzen van hun thuisland: dwangarbeiders, krijgsgevangenen, voormalige concentratiekampgevangenen en Oost-Europeanen die vrijwillig in Duitsland waren of waren gevlucht voor de communisten. Schattingen van het aantal lopen uiteen van 11 tot 20 miljoen.

Zo maakten ook veel niet-Duitsers deel uit van het Duitse leger, 15-20 %, anticommunisten die niet terug konden naar het nu communistische Oost-Europa. Op 1 oktober 1945 werd de UNRRA (United Nations Relief and Rehabilitation Administration) verantwoordelijk voor de opvang van de Displaced Persons. Later -1947-1952- werd dit de IRO, International Refugee Organization. Daarna nam West-Duitsland de administratie over. Het laatste kamp sloot in 1957. Velen konden snel naar huis gerepatriëerd worden. Eind 1945 waren al 6 miljoen mensen gerepatriëerd. Toch leefden twee jaar na de oorlog nog 850.000 mensen in de DP-kampen – Displaced Persons kampen – in West-Europa. Volgens de UNRRA gegevens waren er 199.000 Displaced Persons en vluchtelingen uit de Baltische landen. Van de Britse zone zijn er cijfers uit een later rapport: 83.111 Balten, waaronder 13.059 Esten, 45.497 Letten en 23.555 Litouwers. Voor de opvang werden oude militaire barakken gebruikt, particuliere huizen, hotels, kastelen, enz. Vaak gingen mensen van kamp naar kamp, op zoek naar familie of landgenoten. Zo concentreerden groepen – Esten, Letten, Litouwers- zich in bepaalde kampen. Er kwam ook een cultureel leven op gang met eigen kranten, concerten, etc. Ook eigen scholen werden opgezet met Estse, Letse en Litouwse leraars. Van sommige kampen zien we ook ‘postzegels’. Ze worden ook verzameld en zijn dus via E-bay te koop. Toch hadden de (kamp)zegels geen

portowaarde en moeten dus als welwillendheidzegel, of propagandazegel beschouwd worden. Sommigen spreken over deze zegels als plakzegels of sluitzegels.

Zo zijn er zegels van:

Schongau (Baltisch kamp), Hanau (Ests-Lets kamp), Augsburg-Hochfels (Baltisch kamp), Geislingen (Ests kamp), Detmold, Meerbeck en Seedorf (Litouwse kampen).

Hoewel het dus geen echte postzegels zijn, zijn er zelfs voorgedrukte albums voor geproduceerd.

Meerbeck was één van deze kampen, waar ook zegels zijn uitgegeven en hier rechts wordt een albumblad getoond met de zegels van Meerbeck.

Meerbeck

Duitsland was verdeeld in bezettingszones en Meerbeck lag in de Britse zone, 40 km ten westen van Hannover. Eigenlijk was de hele plaats te beschouwen als één kamp voor Displaced Persons.

De huidige gemeente Meerbeck werd in 1974 gevormd door de samenvoeging van Meerbeck, Volksdorf en Kuckshagen en ligt in de regio Schaumburg in Neder-Saksen. Een grote plaats in deze regio is Stadthagen. Op 6 mei 1945 werd er door de toenmalige militaire regering een bevel afgekondigd voor Meerbeck: bijna alle huizen van het dorp moesten ontruimd worden. Hier werden voormalige dwangarbeiders gehuisvest en de

dorpelingen werden in naburige dorpen ondergebracht. Pas in september 1948 konden de bewoners terug naar hun huizen¹.

De zegels

De zegels uit Meerbeck zijn uitgegeven door het Litouwse Rode Kruis. De aanleiding was de 400-ste verjaardag van het eerste gedrukte Litouwse boek. De ontwerper is Eduard Krasauskas
Detail van 30+120 PF (blauw/groen):

Oplage 5610 exemplaren.
Verder in deze serie:
20+80 Pf. (bruin)
Oplage 5610
50+150 Pf. (rood)
Oplage 5610

Ongetand is de oplage 1980.

¹ Hierover:
www.meerbeck.de/geschichte_chronik.html

Er is ook een –hier niet verkrijgbaar– boek over verschenen: Meerbeck, 1945-1948 : die Zwangsraumung eines Dorfs : Berichte und Dokumente / [herausgegeben von] Hermann Banser. – Meerbeck : Gemeinde Meerbeck, 1985

MERBECK'O R. KRYŽIAUS IŠLEISTI ŽENKLAI

1947

STAMPS ISSUED BY THE LITHUANIAN
RED CROSS IN MERBECK

Ženklaai išleisti lietuviškos knygos 400 metų sukakčiai paminėti. Įrašas: „LIETUVIŲ PAŠTAS 1547-1947 D. P. CAMP MERBECK“. Ženklo piešinys — atversta knyga su bekylančios saulės spinduliais.

Dailininkas: V. Vaičaitis

Issued to commemorate the 400th anniversary of the first printed Lithuanian book. Inscription: "LIETUVIŲ PAŠTAS 1547-1947 D. P. CAMP MERBECK." Design: rays of sunlight rise from an open book.

Designer: V. Vaičaitis

MERBECK'O L. R. KRYŽIAUS PERSPAUSDINTI
ŽENKLAI

1948

STAMPS OVERPRINTED BY THE LITHUANIAN
RED CROSS IN MERBECK

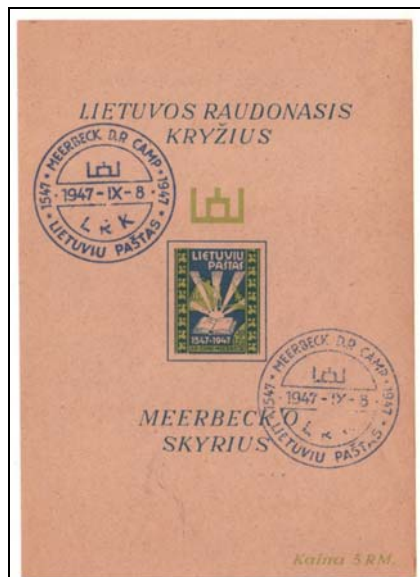

Lietuvos nepriklausomybės 30 metų sukakčiai paminėti perforuoti ženklai perspausdinti įrašu: „1918-16.2. - 1948 Vokietija“.

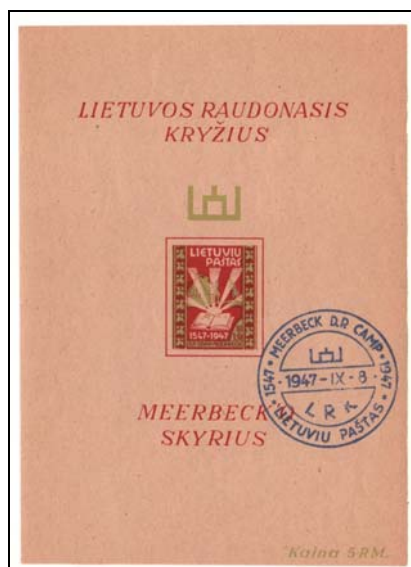
To commemorate the 30th anniversary of Lithuania's independence, perforated stamps were overprinted "1918-16.2. - 1948 Vokietija."

Ook is er nog een opdruk '1918-16.2-1948 / Vokietija' geproduceerd (660 exemplaren) bij de dertigste verjaardag van de Litouwse onafhankelijkheid. Wel een herdenking in het buitenland: Vokietija = Duitsland.

Er zijn verder nog 2 blokken uitgegeven:

oplage: 330

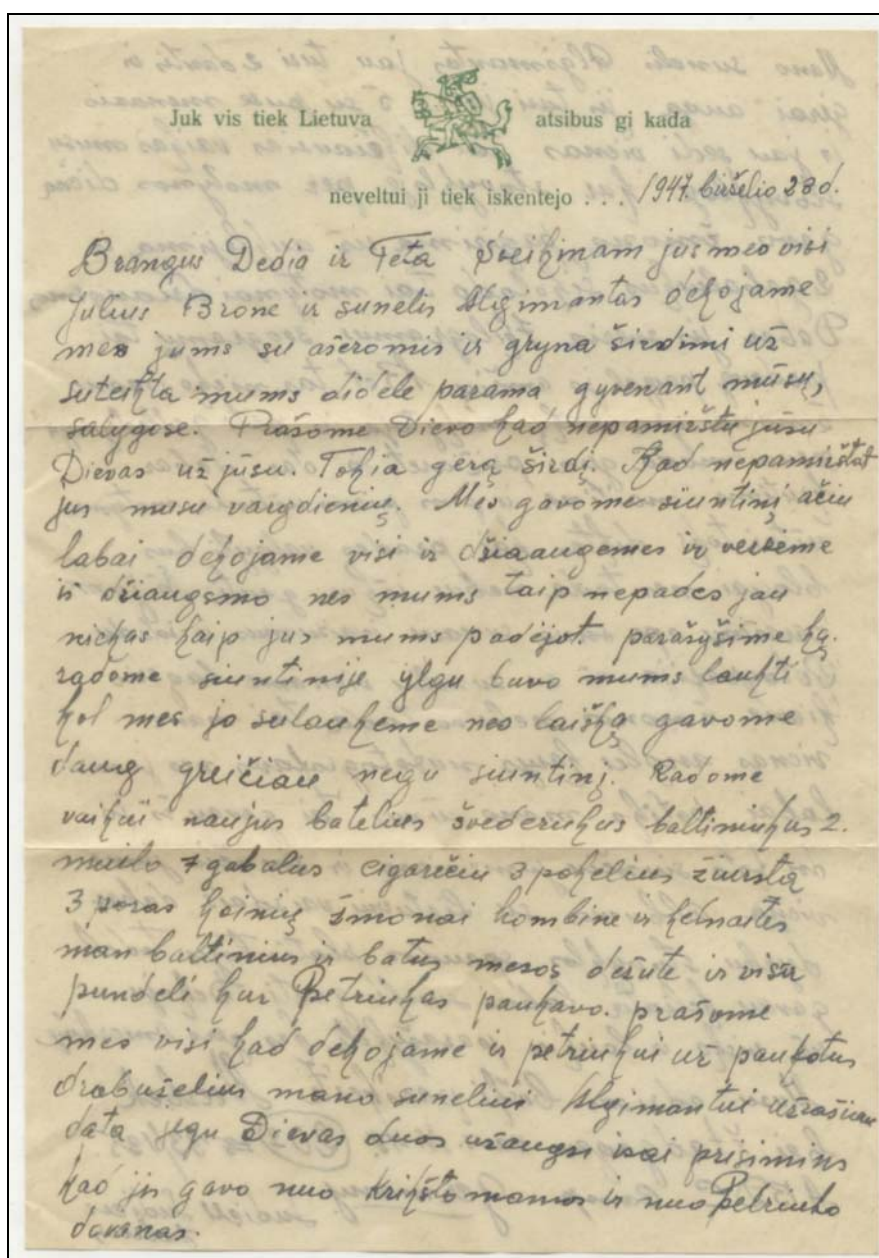
oplage: 829

Er werd vanuit de DP-kampen natuurlijk post verstuurd. De Britse zone had hiervoor aparte faciliteiten.

Hier een echt gelopen brief uit Meerbeck naar de Verenigde Staten

Afb. 2a (78 %) Coll. Keimpe Leenstra.

Onderaan op de adreszijde is gedrukt:

Lietuva - Lithuania

De inhoud van de brief is bewaard gebleven en ook is duidelijk dat we met een Litouwse schrijver te maken hebben.

De vertaling –met dank aan Antanas Jankauskas naar het Engels en Joop van Heeswijk van daaruit naar het Nederlands:

[gedrukt briefhoofd]:

Altijd toch zal Litouwen weer ontwaaken zodat haar lijden niet vergeefs is.

[+ Vytis]

28 juni 1947

Beste oom en tante,

Wij heten u welkom - Julius, Brone en zoontje Algimantas.

Met tranen [in de ogen] en uit de zuiverheid van ons hart bedanken wij u voor uw grote steun in onze leefomstandigheden.

Wij vragen God om u vanwege uw goede hart niet te vergeten, zoals u ons misdeelden niet vergat.

Wij hebben een pakket ontvangen, dank u zeer, wij zijn erg dankbaar en gelukkig, en huilden van blijdschap omdat niemand ons zo helpt als u doet.

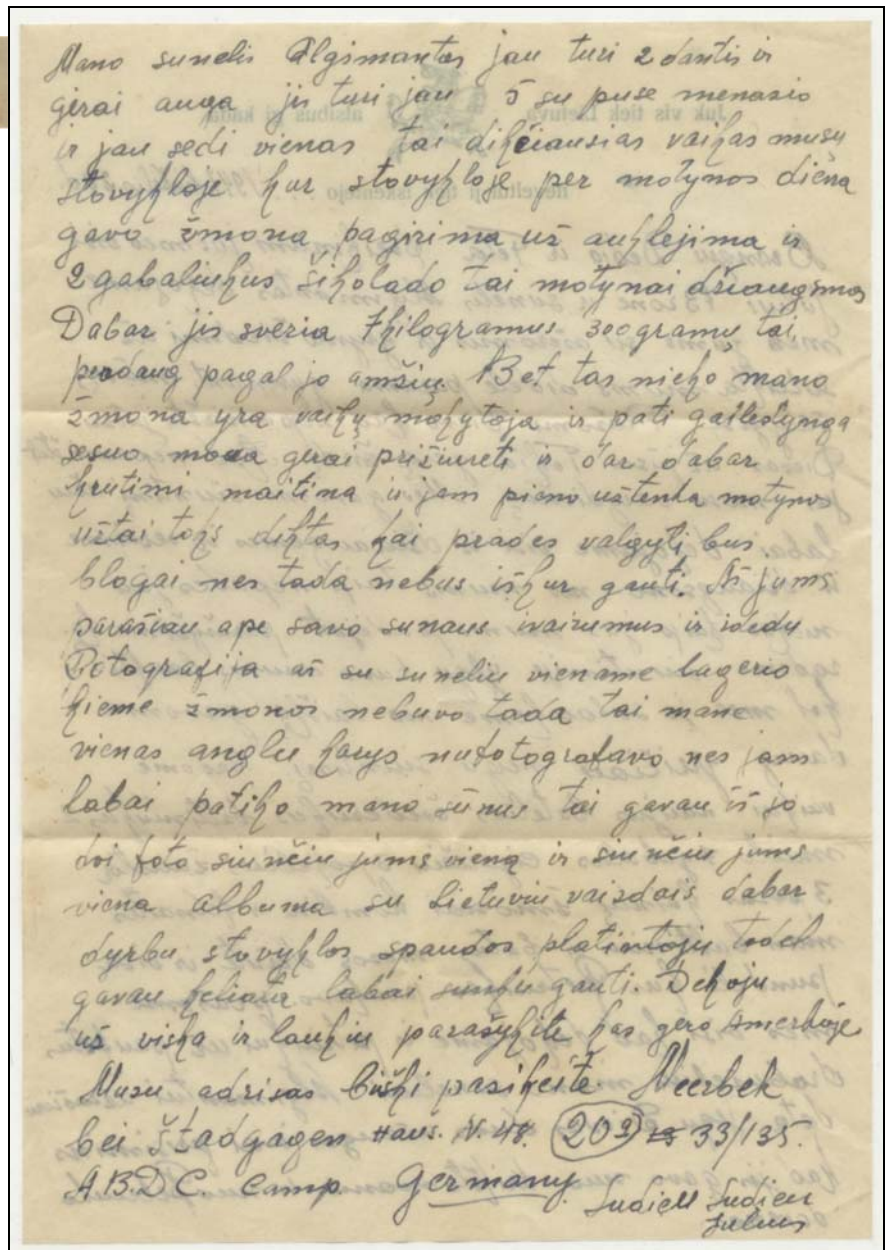
Ik zal beschrijven wat ik in het pakket vond.

We moesten lang wachten voordat wij het te zien kregen, omdat we veel sneller een brief kregen als het pakket. In het pakket zaten nieuwe kinderschoenen, twee stuks ondergoed, zeven stukken zeep, drie pakjes sigaretten, schortje, drie paar sokken, ondergoed voor mijn vrouw, shirt en schoenen voor mijzelf, een blik vlees en een bundel kleding geschonken door Petriukas [Petertje].

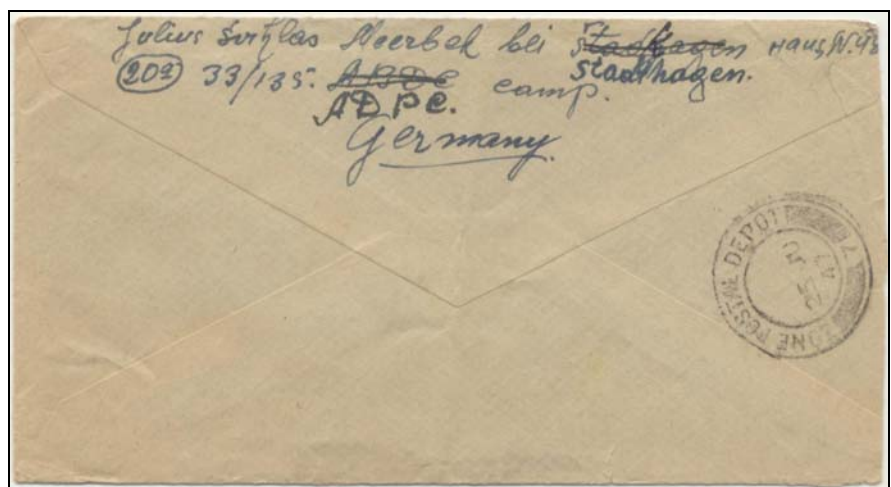
We waarderen het allemaal erg dat Petriukas kleding voor mijn zoontje Algimantas heeft geschonken. Ik heb de datum opgeschreven. Als God het wil zal hij opgroeien en zal hij zich herinneren dat hij van zijn peettante en Petriukas geschenken kreeg.

Mijn zoontje Algimantas heeft twee tanden en groeit goed.

Hij is al vijftieneenhalve maand oud en kan al zelf zitten; hij is het grootste kind van het gehele kamp.

Mano suneli Algimantas jau turi 2 dantis ir
girai auga jis turi jau 5 su puse menasio
ir jau sedi vienas tai dideciausias vaikas mūsų
stovykloje. Jis stovykloje per motyvos diena
gavo žmona pagirima ir aufilejima ir
egabalishus. Išolado tai motyvai dideciausias
Dabar jis sveria 300 gramų tai
pradav pagal jo amžių. Bet tai nieko mano
žmona yra labai motyvoja ir pati galetoja
esuo motyva gerai priimti ir dar dabar
petriuki maistina ir jam pirmą kartą motyvos
užtai toje dienos tai pradav valgyti bus
blogai nes tada nebuvo iš jų gauti. Ir joms
paraišau apie savo sunaivus vaikus ir isedų
Petiografija ir su suneliu viename lagery
fieme žmonos nebuvo tada tai mane
vienas anglis laips nuofotografavo nes jam
labai patiko mano sunus tai gavau ir jo
du foto su nėiu joms viena ir su nėiu joms
viena albuma su lietuviais vaizdais dabar
dysbu stovyklos spaudos platintojai todel
gavau feliaus labai sunku gauti. Dejoju
us viska ir laupiu parasyti per zera smerboje
Mūsų adresas busi pasikeite Meerbek
bei Stadthagen haus. N. 48. (202) 33/135.
A.B.D.C. camp Germany. Sudiet Sudiet
Julius

Julius Sorklas Meerbek bei Stadthagen haus. N. 48.
(202) 33/135. A.B.D.C. camp. Stadthagen.
Germany.
Circular postmark: DEUTSCHE POST, 28 JUN 1947, 33/135.

Afb. 2b (78 %) Coll. Keimpe Leenstra.

De vermelding 'bei Stadthagen' is niet overbodig: er is ook een Meerbeck bij Moers in de deelstaat Noordrijn-Westfalen

Met Moederdag kreeg mijn vrouw een aanbeveling voor het onderwijs in het kamp en ontving twee stukken chocolade. Daar was moeder [heel] blij mee. Mijn zoontje Algimantas weegt nu 7 kg en 300 g. Voor zijn leeftijd is hij te zwaar.

Maar dat is niets - mijn vrouw is kinder[of: kleuter?]onderwijzeres, en Sister of Mercy [NB: d.i. een van oorsprong Ierse onderwijs- en liefdadigheidsorde (vertaler)], zij verzorgt goed en geeft nog steeds borstvoeding, en ze heeft voldoende moedermelk. Daarom is hij [NB: het zoontje (vertaler)] zo dik, het zal erger worden als hij normaal gaat eten - het zal mogelijk enige problemen geven om aan voedsel te komen.

Ik zal een foto - mijn zoontje en ik op het erf van een of ander kamp. De foto is door een Engelse soldaat genomen omdat hij mijn zoon[tje] aardig vond. Ik kreeg twee foto's en een ervan stuur ik u toe, en ik zal u ook een prentenalbum van Litouwen sturen.

Ik werk nu als distributeur van de kampdrukkerij zodoende heb ik enkele exemplaren gekregen, het is erg moeilijk om ze te verkrijgen.

Veel dank voor alles en [ik/wij] zie[n] uit naar goede berichten uit Amerika.

Ons adres is iets gewijzigd:

Meerbeck bij [S]tadthagen
Huis nr 202 33 / 135
ABDC Kamp
Duitsland

[Ave, ave], Julius

De Britse zone

Een expositie van Jay T. Carrigan – “Free Franking for Displaced Persons: British Zone of Germany, 1945-47” - laat hiervan meer zien. Het is een expositie op internet, dus wie meer wil weten:

www.jaypex.com/Exhibits/DP/BZ/
In januari 1947 waren er nog 270.000 Displaced Persons in de Britse zone, verdeeld over 130 kampen.

In de Britse zone mochten de Displaced Persons twee brieven per maand portvrij verzenden. Daarbuiten konden ze nog gewone gefrankeerde brieven verzenden. Deze regeling gold vanaf 29 oktober 1945 tot 31 augustus 1949.

Om de portvrijdom van de brieven

aan te geven werden stempels of labels gebruikt.

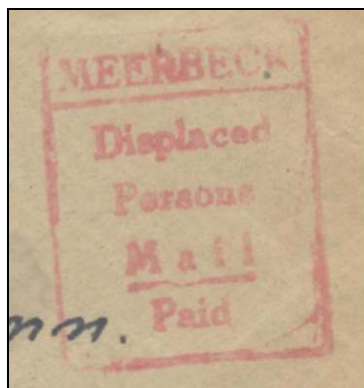
Er werd een rood rechthoekig stempel gebruikt, 20 x 20 mm, vierregelig: Displaced / Persons / Mail / Paid.

In Meerbeck werd voor binnenlandse post vooral een rood rechthoekig stempel gebruikt, 30 x 24 mm met de vijfregelige tekst:

MEERBECK / Displaced / Persons / Mail / Paid.

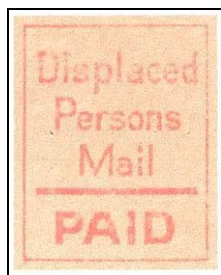
Er zijn ook labels met dit type stempel gebruikt.

Dit stempel is als handstempel ook op de brief (afb. 2) gebruikt.

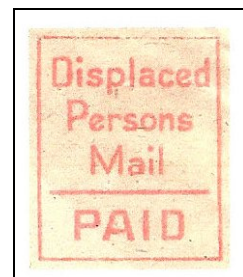

Het stempel op de brief was bedoeld voor binnenlandse post, en is op deze brief – naar de Verenigde Staten- dus niet volgens de regels gebruikt. Portvrije DP-brieven naar het buitenland moesten volgens de regels verwerkt worden door de Britse veldpost en overgebracht worden naar een ‘District Censorship Station’, DCS. Hier kregen ze een speciaal stempel, rood, vierregelig: Displaced / Persons / Mail / PAID. Deze DCS waren gevestigd in Peine, Bonn en Hamburg. Er zijn drie types rechthoekige stempels voor de internationale post:

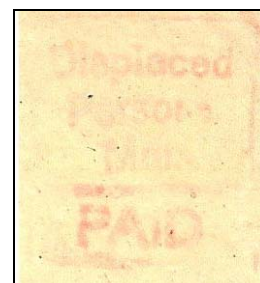
- machinestempel 24 x 31, PAID dik, meer dan 15 mm horizontale lijntjes in ‘e’ gebruikt in Peine 20-10-1945 tot 10-1-1947, daarna in Hamburg 11-1-1947 tot 1-1949

- machinestempel 23 ½ x 29 mm PAID dun, 14 mm diagonale lijntjes in ‘e’ gebruikt in Bonn 8-6-1947 tot 1-1949

- Handstempel 30 x 26 mm PAID dik, meer dan 15 mm gebruikt in Hamburg, kort na 11-1-1947

In het DCS te Hamburg werd nog een ander type handstempel gebruikt, rond, met in een cirkel de tekst DISPLACED PERSONS MAIL PAID.

Begin februari 1949 wijzigde de gang van zaken. De frankering van internationale DP-post gebeurde niet meer in de DCS's, maar in de kampen zelf. Hierbij werd een tweeregelig handstempel gebruikt: Displaced Persons Mail / Paid. Hieraan werd nog een zegel van het kamp toegevoegd. Bijna al deze post, maar ook ca. 75 % van de post met het binnenlandse ‘Meerbeck-stempel’ is filatelistisch. Dus de in dit artikel beschreven brief is wel erg bijzonder.

De brief hiernaast (afb. 3) is binnenlandse post, verzonden via de Duitse post, met het ‘binnenlandse’ Meerbeck-stempel. Op deze brief is het stempel dus volgens de regels gebruikt. Dit is ook –voor zover bekend de enige niet-filatelistische brief met het stempel Stadthagen.

Behalve de stempels waren er ook labels in gebruik (**afb. 4**). Deze labels waren bedoeld voor pakketten, waarbij een stempel niet zo handig werkt. Hier een uitgesneden stukje van een pakketverpakking en dit is dan ook het enige bekende item, dat niet filatelistisch is gebruikt.

Het stempel is Stadthagen, 9.9.46 en het pakket ging van Meerbeck naar Hersbruck in de Amerikaanse zone.

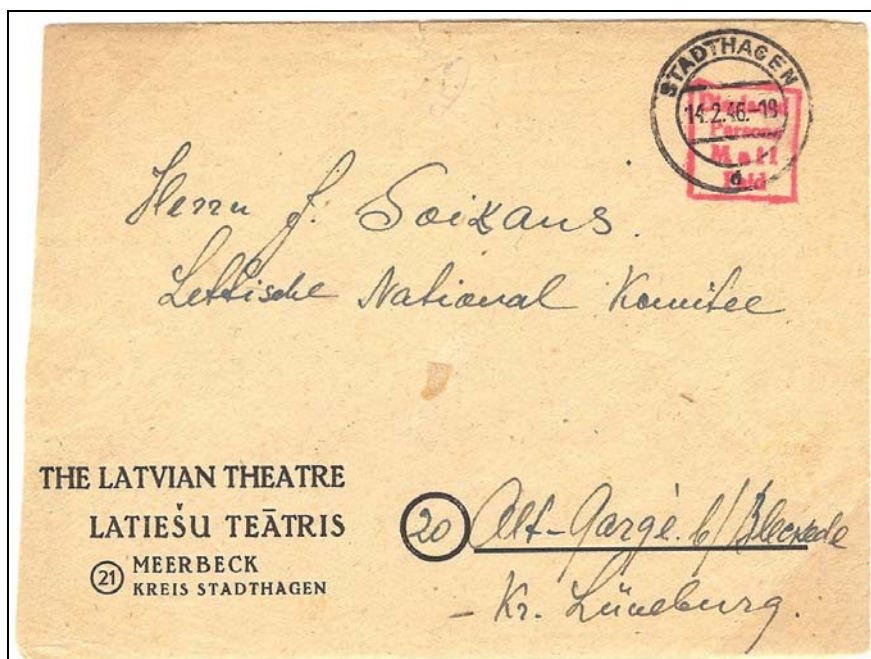
Bronnen

Europe's displaced persons, 1945-1951 / Mark Wyman. - 1989

Post der DPs Meerbeck:
www.lagerpost.info/Meerbeck.htm

De expositie van Jay T. Carrigan:
www.jaypex.com/Exhibits/DP/BZ/

Wikipedia:
http://en.wikipedia.org/wiki/Displaced_persons_camp

Afb. 3 Expositie Jay T. Carrigan.

Afb. 4 Expositie Jay T. Carrigan.

Nikolajs Jakimovs
en Juris Mors

Omdat hij, door de oorlogssituatie, onvoldoende zicht had op het functioneren van de verschillende veldpostkantoren, stuurde het hoofd van de afdeling Verbindingen van het Letse leger op 28 mei 1920 een officieel verzoek om informatie (nr. 7059-s) aan zijn collega van het hoofdveldpostkantoor in Riga.

Hij wilde uiterlijk op 8 juni antwoorden op de volgende vragen:

1. Welke postdiensten waren, zowel op het hoofdveldpostkantoor als bij de veldpostafdelingen, tussen de opening ervan en de aanval van Bermondt uitgevoerd? (waarbij aan te geven het aantal en het gewicht van brieven/kaarten, aangetekende zendingen, pakketten en waardebrieven. Van de twee laatste afzonderlijk ook de totale waarde).
2. Hetzelfde, maar dan ten tijde van de aanval van Bermondt. Ook te vermelden waar en in welke omstandigheden zich de veldpostafdelingen bevonden, alsook de resultaten van hun inzet en welke verliezen er waren geleden.
3. Hetzelfde, in de periode van de bevrijding van Latgale tot 1 mei 1920.
4. De bedrijfsvoering van de veldpost tijdens de drie genoemde perioden: opening van de veldpostafdelingen (wanneer en onder welke omstandigheden?), hun werkterreinen en hun verplaatsingen afhankelijk van de ontwikkelingen aan het front, voorzieningen, werkruimten en inrichtingen.
5. Vervoer van post: in welke mate kon vervoer per spoor of over water ingezet worden? Waar moesten paarden worden ingezet? En tegen welke kosten? Was de inzet van paarden voldoende voor het functioneren van de veldpostafdelingen? Zo niet, dan betreffende gevallen melden.
6. Hoe lang was de post onder normale omstandigheden onderweg tussen Riga en het front in Latgale? Hoe kon het vervoer versneld worden?

Welke onvolkomenheden werden zichtbaar in de organisatie van de veldpost?

Deze vragen werden voorgelegd aan de hoofden van de diverse veldpostafdelingen.

De antwoorden en commentaren werden samengevat in een rapport van het hoofdveldpostkantoor van 2 juni 1920 (nr 2679) en vormt de basis voor dit artikel. De door de diverse veldpostafdelingen verstrekte informatie verschilt kwalitatief echter sterk van elkaar: van algemeen zonder nauwkeurige feiten door de 3de veldpostafdeling tot uitgebreid en gedetailleerd door andere. Ook komt het rapport van het hoofdveldpostkantoor niet in alle gevallen geheel overeen met alle verstrekte inlichtingen.

Het onderzoek naar de veldpost in Letland.

De eerste beschrijving van de opzet en het functioneren van de veldpost in Letland in de jaren 1919 – 1920 is van de hand van Nikolajs Jakimovs (Riga, 1988).

In de afgelopen jaren is nieuwe informatie beschikbaar gekomen door onderzoek van Raimonds Jonitis in het Letse Staatsarchief in Riga. Daardoor is ondermeer bekend geworden dat de verschillende veldpostafdelingen mobiel waren en de legereenheden bij hun acties volgden en zich niet op vaste plaatsen bevonden.

Juris Mors (Billdal, Zweden) verzamelde gegevens aan de hand van beschikbaar materiaal in diverse collecties en schreef de tekst van dit artikel.

Verordeningen en bekendmakingen

De eerste informatie over de organisatie van de Letse veldpost vinden we terug in Verordening nr 1219 van 12 augustus 1919. Daarin wordt, behalve de opening van het hoofdveldpostkantoor in Riga, ook de samenwerking aangekondigd met het spoorwegpostkantoor van de hoofdstad. Het is de taak van de veldpostdienst om zowel dienstpost als persoonlijke brieven en kaarten van en naar de troepen te veld te vervoeren en te bestellen.

Verordening nr 2202 van 17 september 1919 verbiedt het verzenden van aangetekende post aan de troepen. Toch aangeleverde aangetekende post moest door de veldpostafdelingen worden teruggezonden. Alle andere post, zoals private geldbrieven, pakketten, gewone brieven zwaarder dan 30 gram en kruisbandzendingen zwaarder dan 200 gram (½ pond), diende met onmiddellijke ingang tegen de gangbare tarieven van de civiele post te worden gefrankeerd. In plaatsen waar zich zowel een civiel postkantoor als een veldpostafdeling bevond, mochten door het eerste geen portvrije brieven of kaarten van legeronderdelen of het militaire bestuur worden aangenomen. Ook de partizaneneenheden en de Baltische Landeswehr vielen onder deze bepaling.

In Verordening nr 2202 werd ook aangegeven welke postzendingen toegelaten waren en welke tarieven van kracht waren.

Toegepaste postzendingen:

- Dienstpost: brieven en pakketten.
- Persoonlijke brieven, kaarten en zendingen onder kruisband.
- Geldbrieven met aangegeven waarde.
- Pakketten / pakjes zonder aangegeven waarde.

Geldende veldposttarieven

Briefkaarten en brieven tot 30 gram
- per volgende 15 gram, of deel daarvan

portvrij.
15 kapeikas.

Zendingen onder kruisband (kranten, tijdschriften, boeken en andere drukwerken) tot 200 gram (½ pond)
- per volgende 100 gram, of deel daarvan
- maximum gewicht: 2 kilogram (5 pond).

portvrij.
5 kapeikas

Geldbrieven moeten geopend worden aangeboden, met een maximale aangegeven waarde van 5000 roebel.

- voor brieven met een aangegeven waarde tot 100 roebel:
per 15 gram, of deel daarvan 15 kapeikas.
verzekering: ½ % van de aangegeven waarde, minstens echter 15 kapeikas.

- voor brieven met een aangegeven waarde boven 100 roebel:
per 15 gram, of deel daarvan 25 kapeikas.
verzekering: 1% van de aangegeven waarde.

- per lakzegel te betalen: 5 kapeikas.

Pakketten met een gewicht tot 12 pond (4,8 kg) worden aangenomen, echter met uitzondering van zendingen met een ondeelbare inhoud die een gewicht tot 1 poed (40 pond / 16 kilo) hebben.

- pakketten tussen 1 en 7 pond (0,4 – 2,8 kg) 1,50 roebel.
- tussen 7 en 12 pond (2,8 – 4,8 kg), ieder volgend pond 20 kapeikas.
- tussen 12 en 40 pond (4,8 – 16 kg), ieder volgend pond 10 kapeikas.

Opmerking: gewichten werden nog volgens het Russische systeem in ponden (mārciņš in het Lets) en poed aangegeven: 1 Russisch pond = 400 gram, 40 Russische ponden = 1 poed = 16 kg.

In de ambtelijke Bekendmaking nr 2836 van 9 november 1919 wordt er op gewezen dat de veldposttarieven alleen van toepassing zijn op zendingen van en aan legeronderdelen en alleen dan indien deze zendingen bij veldpostkantoren worden ingeleverd: “alle post aan het leger te velde (aktīva armija) dient bij de veldpost te worden ingeleverd”. Poststukken die bij de postkantoren van de Letse post- en telegraafdienst worden ingeleverd, moeten overeenkomstig de geldende tarieven voor civiele zendingen gefrankeerd worden.

Verordening nr 9722 van 12 mei 1920

meldt het einde van de werkzaamheden van het hoofdveldpostkantoor in Riga. Alle postdiensten werden overgenomen door het hoofdpstkantoor in Riga. Post aan soldaten in het leger te velde moet van af nu, afzonderlijk verpakt volgens de geldende verordening, gezonden worden aan het hoofdpstkantoor van Riga en voorzien zijn van de naam van een troepenonderdeel of legereenheid. Voor 1 juli dienden ook de andere veldpostkantoren gesloten te worden; de plaatselijke civiele postkantoren zouden daarop de dienstverlening voor hun rekening gaan nemen.

Met verordening nr 2961 van 21 oktober 1920 werd het postkantoor in Drissa gesloten. Geleidebrieven voor de aanneming en verzending van correspondentie moesten aan het postkantoor van Daugavpils gezonden worden.

Actuele veldpostdocumenten werden verzonden aan de volgende postkantoren: voor het 1ste L.P.N. naar Kārsava, voor het 2de L.P.N. naar Viļaka, voor het 3de L.P.N. naar Riga, voor het 4de L.P.N. naar Ludza en voor het 5de L.P.N. naar Rēzekne. Postzendingen die voor Drissa bestemd waren en die bij veldpostkantoren aangekomen of ingeleverd waren, dienden voor bestelling naar bovengenoemde postkantoren doorgezonden te worden.

De stempels van de veldpostkantoren waren achtergebleven in de civiele postkantoren waarin ze als laatste gehuisvest waren geweest. Omdat er afstempelingen uit begin 1921 bekend zijn, is wel duidelijk dat ze ook nadien werden gebruikt.

Een rapport van het hoofdveldpostkantoor aan het hoofd van de militaire transportdienst (nr 2679 van 21 juni 1920) geeft een overzicht van de verplaatsingen van de verschillende veldpostafdelingen vanaf hun inrichting tot aan 1 mei 1920. Na de Eerste Wereldoorlog en de daarop volgende vrijheidsoorlog konden de postkantoren in Letland pas in augustus 1919 hun werkzaamheden weer opnemen. Om het postverkeer aan het leger te verzekeren, werden al vanaf mei 1919 bij de Eerste Zelfstandige Brigade twee veldpostafdelingen ingericht. Ze bedienden overigens het gehele toenmalige leger. Bij de uitbreiding van het leger, met name na begin juli toen het zuidelijke en het noordelijke leger werden samengevoegd, waren de eerste twee (niet officiële) veldpostafdelingen niet meer in staat om het gehele leger te bedienen. Het werd duidelijk dat officiële, door de opperbevelhebber van het leger geaccordeerde, veldpostafdelingen moesten worden ingericht.

Vanaf juli 1919 werden door het hoofdveldpostkantoor en alle veldpostafdelingen, ook de later ingerichte, geldbrieven, kruisbandzendingen en tijdschriften aangenomen en verzonden.

Het hoofdveldpostkantoor en de veldpostafdelingen

Het hoofdveldpostkantoor werd op 29 juli 1919 geopend en was, op drie dagen tijdens de aanval van de troepen van overste Bermondts na, in Riga gestationeerd. In die korte tijd was het geëvacueerd naar Cēsis. Het hoofdveldpostkantoor bediende alle in Riga en omgeving gelegen legereenheden en militaire diensten. Het vormde ook het centrum voor de verdeling en het verzenden van alle militaire post aan de diverse veldpostafdelingen en overheidsdiensten.

De 1ste veldpostafdeling werd op 28 juli 1919 in Mārciena geopend en verzorgde daar de post van en naar de Eerste Zelfstandige Brigade. Eind oktober werd dit kantoor naar Madona verplaatst om dienst te doen bij de Koerlandse Divisie. Op 5 december werd de 1ste veldpostafdeling toegevoegd aan de Lijflandse Divisie en verplaatst naar Platone, enige dagen later al volgde verplaatsing naar Meitene. Kort daarna volgde nogmaals verplaatsing, nu naar Priekule waar het op 15 december werkzaam was. Twee weken later vertrok het kantoor met dezelfde staf naar Kārsava. Daar was het begin februari in bedrijf en bleef het werkzaam tot aan de sluiting op 19 mei 1920. Het stempel werd twee dagen later overgedragen aan het post- en telegraafkantoor van Kārsava.

De 2de veldpostafdeling werd op 4 augustus 1919 in Stukmaņi geopend bij de Koerlandse Divisie. Met deze divisie werd het naar Daugavpils verplaatst en verzorgde daar de post tot eind januari. Op 31 januari verplaatsing naar Kārsava om daar de post van en naar de Lijflandse en Latgale Divisies te verzorgen. Begin februari werd het, samen met de Latgale Divisie, naar Viļaka overgebracht en diende daar tot aan de sluiting. Het stempel werd op 15 mei 1920 aan het postkantoor van Viļaka overgedragen.

De 3de veldpostafdeling begon zijn werkzaamheden op 15 augustus 1919 bij de Tweede Lijflandse Divisie in Valmiera. Midden september werd het naar Krustpils verplaatst om de post van onderdelen van de Koerlandse

Divisie en de Lets-Duitse Landeswehr te verzorgen. Eind november volgde verplaatsing naar de staf van de Latgale Divisie in Jelgava, aansluitend naar Wez-Auze / Auce en daarna weer terug naar Jelgava. Eind december 1919 kwam de afdeling naar Riga en daarna volgde verplaatsing naar eerder genoemde staf in Vec-Gulbene. Tenslotte trok het naar Drissa om de post van onderdelen van de Koerlandse Divisie te verzorgen. Vanaf 28 mei 1920 functioneerde de veldpostafdeling in Drissa als gewoon, civiel postkantoor.

De 4de veldpostafdeling werd op 23 september 1919 geopend in Rubene, in de omgeving van Valmiera. Het verzorgde de post van het Derde Jelgava Infanterieregiment. Deze veldpostafdeling volgde het regiment achtereenvolgens naar het landgoed Bebrene (Bebrenes muiža), het dorp Vaideliški, het dorp Kolupe in Latgale, het landgoed Pelēči, Rušūna, Antonopole / Malata en tenslotte op 1 februari naar Ludza. Hier verzorgde het de post van vele onderdelen van de Koerlandse Divisie. Het stempel werd op 18 mei 1920 overgedragen aan het postkantoor van Ludza. Nadien bleef het bewaard in het post- en telegraafkantoor van Ludza.

De 5de veldpostafdeling werd op 20 december in Lāudona geopend bij de staf van het Tweede Ventspils Infanterieregiment. Daarmee volgde in januari 1920 verplaatsing naar Viļāni en eind januari naar Rēzekne. Vanaf de opening van dit kantoor tot 31 december werd er iedere dag post uitgewisseld. Tijdens de periode van de bevrijding van Latgale (1 januari – 1 mei 1920) zelfs drie maal per dag. De 5de veldpostafdeling behandelde ook alle post van en naar de 1ste en 4de veldpostafdeling. De 5de veldpostafdeling beëindigde haar werkzaamheden op 1 mei 1920, het stempel bleef achter op het postkantoor van Rēzekne.

Toen de afstanden tussen het front en de beschikbare spoorlijnen, zeker in Latgale, te groot werden konden de veldpostafdelingen hun werkzaamheden niet goed meer uitvoeren. Ze beschikten namelijk ze niet altijd over de noodzakelijke transportmiddelen, bv. omdat de strijdende troepen die niet ter beschikking wilden stellen van de

veldpostafdelingen. Dit leidde tot vertragingen en bemoeilijkte het werk. De verzorging van het personeel en de huisvesting van de veldpostafdelingen was naar tevredenheid, maar de inrichting ervan was gebrekkig. Het postvervoer van en naar het front vond uitsluitend per trein plaats. Naar Jelgava en Liepāja vond tijdelijk ook vervoer over water plaats (2de veldpostkantoor). Het postvervoer tussen de veldpostafdelingen en de stations vond uitsluitend per paard plaats. Voor 159 daarvan werd tussen 1 maart en 1 mei 1920 1196 roebel uitgegeven. Voor de overige paarden, meer als 400, werd niets betaald. Meer paarden werden door de troepen niet ter beschikking gesteld omdat die ze zelf nodig hadden en de veldpostafdelingen voor de oorlogsvoering niet zo belangrijk geacht werden. Bovendien waren ze niet speciaal voor postvervoer toegerust, waardoor ze ook niet altijd ingezet konden worden.

Aanvankelijk waren pakketten, brieven en geldzendingen tussen Riga en het front in Latgale drie dagen onderweg, tegen het einde van de oorlog nog slechts één tot anderhalve dag. Een verdere verkorting was niet mogelijk, vooral door het tekort aan transportmiddelen. Ook was er geen vakbekwaam personeel en werd het werk gedaan door mensen die geen ervaring hadden met het vervoer van post. Verder hielden de legeronderdelen zich, voor wat betreft de registratie van de post, niet aan de bestaande regels.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden in Rusland veldpostkantoren opgezet voor het vervoer post van en naar de troepen. Het 50ste veldpostkantoor was werkzaam in het Baltische gebied. Misschien in Riga, maar later met zekerheid ergens in de gouvernementen Koerland en Lijfland. Het stempel van dit kantoor werd ook later tijdens de bolsjewistische periode door Sovjettroepen gebruikt.

De tekst luidt: ПОЛЕВАЯ ПОЧТОВАЯ КОМТОРА № 50 (Veldpostkantoor № 50) (afb. 1).

Afb. 1

Veldpoststempels	Ø mm	Stempel besteld	Stempel gemaakt	Stempel verzonden / ontvangen	Stempel af- gegeven aan	Bekende vroegste / laatste datum
GALV. LAUKA PASTA KANTORIS *	28	23.07.19				20.09.19 20.09.20
I LAUKA PASTA NODALA *	28	23.07.19	27.09.19	28.09.19 29.09.19	Postkantoor Kārsava 21.05.20	04.11.19 03.09.20
II LAUKA PASTA NODALA *	28	23.07.19	27.09.19	28.09.19 29.09.19	Postkantoor Viļaka 15.05.20	21.10.19 29.10.20
III LAUKA PASTA NODALA *	28	01.08.19	27.09.19	28.09.19 29.09.19	Aangepast voor postkan- toor Drissa 28.05.20	29.09.19 03.01.21
IV LAUKA PASTA NODALA *	28		27.09.19	28.09.19 04.10.19	Postkantoor Ludza 18.05.20	13.10.19 15.12.20
V LAUKA PASTA NODALA *	28			18.01.20 20.01.20	In postkan- toor Rēzekne gebleven	18.03.20 19.01.21

Afb. 2

Briefkaart van "Riga, 17 / IX 1920" aan het actieve leger: pantserdivisie, derde compagnie. Gestempeld: GALV. LAUKA PASTA KANTORIS, 20.9.1920. Vanwege de portvrijdom was de postzegel niet nodig. 25 kapeikas was overigens te weinig voor een briefkaart (J.M.).

Het hoofdveldpostkantoor 1919-1930	Standplaats:	Werkzaam bij:
29.07.19 – 13.01.20	Riga Nikolaistraat 4, woning 1	Alle zich in Riga en omgeving bevindende legereenheden en militaire diensten.
13.01.20 – 01.06.20	Riga Alexandrastraat 24, woning 1	Alle zich in Riga en omgeving bevindende legereenheden en militaire diensten.

Afb. 3

Briefkaart afgestempeld op de 1ste veldpostafdeling, 23.12.1919. De afdeling bevond zich in Priekulj bij de staf van de Tweede Lijflandse Divisie. Dienststempel van de commandant van het 2de Cēsis Infanterieregiment (A.K.).

Verplaatsingen van de veldpostafdeling. 1 ^{ste}	Standplaats:	Werkzaam bij:
28.07.19 – 02.11.19	Mārciena, huis Patmalnieki.	Eerste Letse onafhankelijke Brigade
03.11.19 – 01.12.19	Madona, huis Roča.	Eerste Koerlandse Divisie
05.12.19		Toegewezen aan de Tweede Lijflandse Divisie
06.12.19 – 08.12.19	Platone, landgoed Platone	Staf van de Tweede Lijflandse Divisie
08.12.19 – 11.12.19	Meitene	Staf van de Tweede Lijflandse Divisie
14.12.19 – 01.02.20	Priekule, huis Rigert	Staf van de Tweede Lijflandse Divisie
09.02.20 – 19.05.20	Kārsava, ondergebracht bij de 2 ^{de} veldpostafdeling	Staf van de Tweede Lijflandse Divisie

Verplaatsingen van de veldpostafdeling 2 ^{de}	Standplaats:	Werkzaam bij:
03.08.19 – 21.01.20	Plaviņas, in het posthuis.	Staf van de Eerste Koerlandse Divisie.
23.01.20 – 26.01.20	Daugavpils, Vokzales ielā 40	Staf van de Eerste Koerlandse Divisie.
31.01.20 – 09.02.20	Kārsava, huis Udina bij het station.	Staf van de Tweede Lijflandse Divisie en staf van de Derde Latgale Divisie. Slechts één maal per week was postvervoer per trein naar Vec-Gulbene mogelijk.
11.02.20 – 15.05.20	Vīlaka, wijk Eržepol, huis Boikova, 8 werst van het station.	Staf van de Derde Latgale Divisie. Tot 7 maart werd de post van Vīlaka naar Vec-Gulbene per trein vervoerd. Tussen 7 maart en 1 april was de spoorwegverbinding verbroken en vond vervoer per paard plaats.

Afb. 4

Briefkaart met een dienststempel van de Fietsercompagnie van het Achtste Daugavpils Infanterieregiment, op 2 juni 1920 gedagtekend bij de 2de veldpostafdeling. Dit kantoor verzorgde vanaf 11 februari 1920 de post van de Derde Latgale Divisie in Vīlaka. Op 15 mei werd het stempel overgedragen aan het civiele postkantoor ter plaatste (A.K).

Verplaatsingen van de 3 ^{de} veldpostafdeling	Standplaats:	Werkzaam bij;
15.08.19 – 11.09.19	Valmiera, Rīgas ielā 17, 2de verdieping.	Staf van de Tweede Koerlandse Divisie.
17.09.19 – 29.11.19	Krustpils.	Staf van de Eerste Koerlandse Divisie en de Lets-Duitse Landeswehr.
01.12.19 – 05.12.19	Jelgava, lā ielā 20, woning 6.	Lie- Staf van de Derde Latgale Divisie.
06.12.19 - ??12.19	Vecauce, ka ielā 1, 3de verdieping.	Par- Idem.
20.12.19	Jelgava.	Idem.
21.12.19 - ??01.20	Riga, Baznīcas ielā 19, 2de verdieping.	Idem.
04.01.20 – 03.04.20	Vecgulbene, ja pilī (witte kasteel).	Balta- Idem.
05.04.20 – 28.05.20	Drissa.	Staf van de Eerste Koerlandse Divisie.

Afb. 5

Briefkaart, op 10 december 1919 afgestempeld op de 3de veldpostafdeling, gelegen in Vecauce. Dienststempel van het bevoorradingscommando van het Zevende Sigulda Infanterieregiment, gelegerd in Jelgava (J.M.).

Afb. 6

Briefkaart, op 17 december 1919 afgestempeld op de 4de veldpostafdeling, gelegen op het landgoed Bebrene. Dienststempel van de commandant van het tweede bataljon van het Derde Jelgava Infanterieregiment (A.K.).

Verplaatsingen van de 4 ^{de} veldpostafdeling.	Standplaats:	Werkzaam bij;
23.09.19 - ??.10.19	Rubene, op het landgoed van de pastoor.	Derde Jelgava Infanterieregiment. Post werd uitgewisseld met de 3 ^{de} veldpostafdeling en later met het postkantoor in Krustpils.
10.10.19 – 04.01.20	Landgoed Bebrene, Lijfland.	Derde Jelgava Infanterieregiment.
04.01.20 – 06.01.20	Dorp Vaidelišķi, Latgale.	Geen postdiensten.
06.01.20 – 14.01.20	Dorp Kalupe, Latgale.	Derde Jelgava Infanterieregiment.
14.01.20 – 21.01.20	Niedrite, landgoed Pelēči	Idem.
21.01.20 – 28.01.20S	Station Rušoni.	Idem. Post werd uitgewisseld met de postwagon Riga-Daugavpils en het postkantoor in Daugavpils.
28.01.20 – 31.01.20	Station Antonopole.	Idem.
01.02.20 – 13.05.20 opgeheven op 13.05.20	Ludza, in het postkantoor.	Derde Jelgava Infanterieregiment en vele eenheden van de Eerste Koerland Divisie.

Verplaatsingen van de 5 ^{de} veldpostafdeling	Standplaats:	Werkzaam bij:
20.12.19 – 14.01.20	Łaudona.	Het Tweede Ventspils Infanterieregiment.
20.01.20 – 28.01.20	Viļāni	Idem.
28.01.20 – 01.05.20	Rēzekne, postkantoor in de Brīvības ielā 56	Idem.

Afb. 7

Briefkaart, op 19 januari 1921 afgestempeld op de 5de veldpostafdeling. Laat gebruik van het stempel dat op 1 mei 1920 was overgedragen aan het postkantoor in Rēzekne. Dienststempel van de arts van de Latgale Divisie (J.M.).

VAN SNIEČKUS NAAR VISAGINAS

Jan Kaptein

Met het einde van de Sovjetbezetting zien we dat plaatsnamen in Baltische gebied veranderen die teveel band hebben met deze periode.

In Litouwen is het bekendste voorbeeld de plaats Kapsukas, dat de oude naam Mariampolė terugkrijgt. Ook Sniečkus is een naam die gaat verdwijnen als plaatsnaam.

Antanas Sniečkus (1903-1974) was 34 jaar leider van de Litouwse Communistische Partij.

Hij bevorderde de cultus rond de leider van de Litouwse Communistische partij, Vincas Mickevičius-Kapsukas (1880-1935). Zo werd Marijampolė tussen 1956 en 1989 omgedoopt naar Kapsukas.

Ook naar Sniečkus werd een plaats genoemd. In 1975 werd de plaats Sniečkus gesticht als woonplaats voor de werknemers van de Ignalia kerncentrale. Deze kerncentrale stond aan de oever van het meer Visaginas. Zoals vaker bij de locatie van kerncentrales werd ook deze centrale dicht bij de grens, in het uiterste noordoosten, gebouwd. De meerderheid van de bevolking is ook nu nog Russisch. De centrale is in 1989 gesloten, maar er wordt een nieuwe, moderne, gebouwd.

In de filatelie heeft de plaats uiteraard ook sporen nagelaten. De brief hier (afb. 1) heeft het Sovjetstempel en het aantekenstempel van СНЕЧКУС (SNECHKUS)

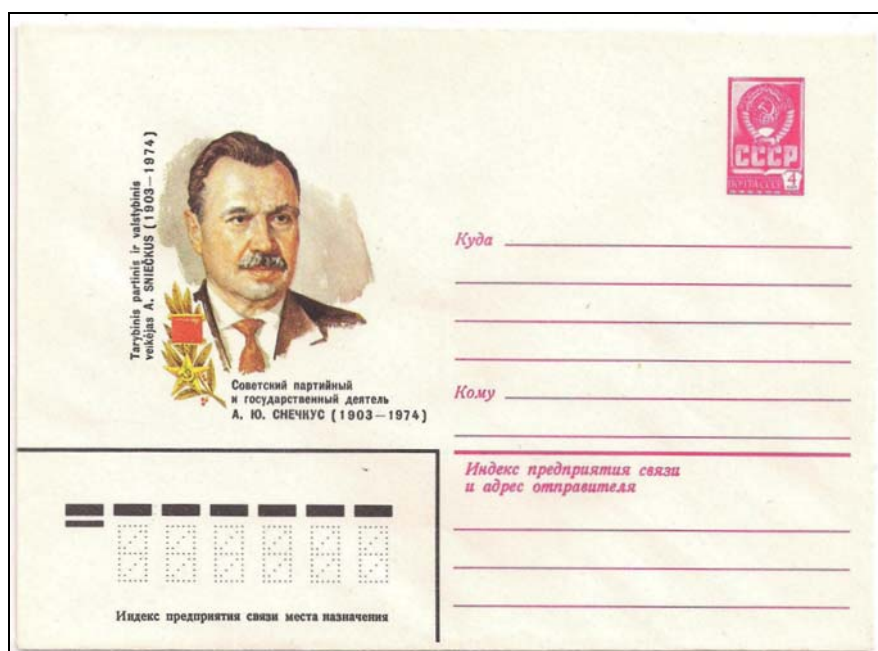

Afb. 2 (72 %)

Postwaardestuk, uitgegeven
27-9-1982, catalogusnr 15.874

Afb. 1 (70 %)

In 1982 is een postwaardestuk uitgegeven met de afbeelding van de partij-leider Sniečkus (afb. 2).

Erg goede herinneringen hebben de Litouwers niet aan deze leider. Voor de oorlog was hij al actief voor de Litouwse Communistische partij en heeft hiervoor in de gevangenis gezeten.

Vanaf 15 augustus 1940 tot zijn dood was hij Eerste Secretaris van de Litouwse Communistische Partij. Hij nam het initiatief tot de massadeportaties tussen 14 en 19 juni 1941. Hij deporteerde zelfs zijn broer naar Siberië. Na de Duitse inval ging Sniečkus naar Moskou, waar hij in 26 november 1942 commandant werd van de Litouwse Partizanenbeweging.

Na de oorlog organiseerde hij opnieuw massadeportaties.

Tussen 1948 en 1952 werd de agrarische sector met geweld gecollectiviseerd. In latere jaren liep hij niet helemaal meer aan de leiband van Moskou en beschermde in elk geval z'n oude Litouwse Communistische kameraden, ook wist hij privileges – binnen het systeem- voor Litouwen binnen te halen.

Ook de plaats Sniečkus is het thema van twee postwaardestukken.

Een postwaardestuk –kaart met ingedrukte postzegel- met als afbeelding een modern gebouw werd uitgegeven 12-10-1984 (afb. 3). Volgens de 'Google-vertaling' betekent 'vidurinė mokykla: High School.

Verder is er nog een postwaardestuk, envelop, met het culturele centrum, uitgegeven 4-4-1983 (afb. 4).

In 1992 werd de plaats Sniečkus omgedoopt tot Visaginas.

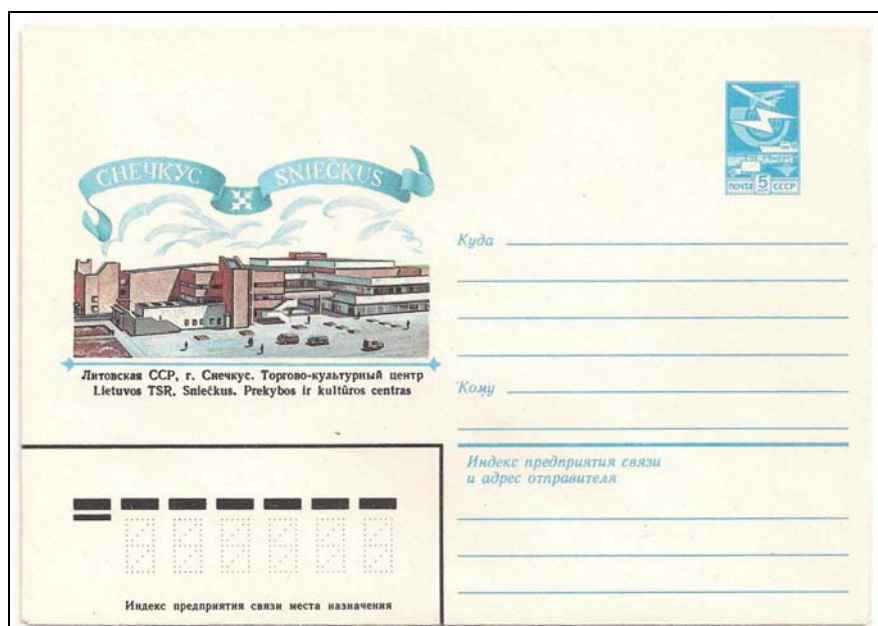
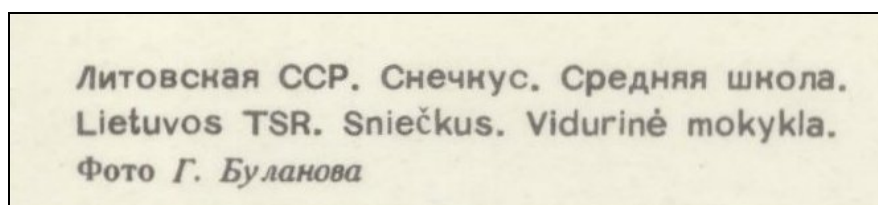
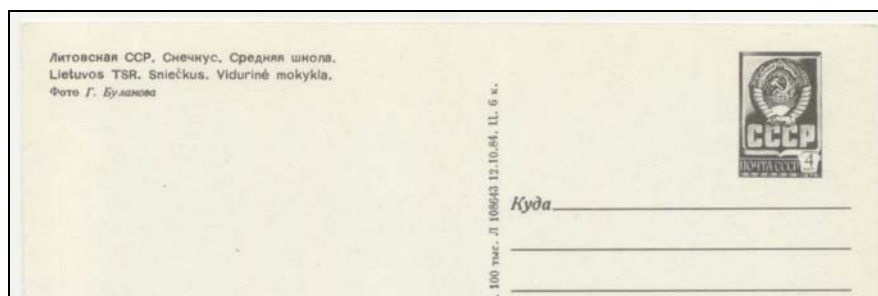
◀

Afb. 4 (69 %)

Postwaardestuk, uitgegeven
4-4-1983, met het culturele centrum

Afb. 3 (77 %)

VOORKOMEN IS BETER DANSTRAFPORTO

Ruud van Wijnen

Verder bevorderde het rode censuurstempel van het "Oberkommando der Wehrmacht" in Königsberg mijn kooplust (afb.1).

Op de kaart wenst Erich in Riga zijn broer Hugo in Berlijn allereerst prettige paasdagen, "meine herzlichsten Ostergrüsse" (afb. 2). Daarna moppert hij op Melanie vanwege haar geringe schrijflust, zegt dan iets over het weer dat nog steeds winters is en deelt ten slotte mee dat hij met de post geen chocolade meer mag versturen.

Terug naar de zegels. Waarom plakte Erich naast de zegel van 20 santimu ook nog een zegel van 15 santimu ? 20 santimu was immers sinds 1928 het juiste tarief voor een briefkaart van Letland naar Duitsland.

De stempels verschaffen een begin van duidelijkheid, ze zijn namelijk verschillend. Dat is direct te zien aan de segmentstrepjes: het rechtse mét, het linker zonder. Maar ook de data verschillen: 21 maart 1940 op de zegel van 20 sant. en 23 maart 1940 op de zegel van 15 sant.

Ook is te zien dat het linker zegel deels over het rechter stempel is geplakt.

Kortom: Erich plakte twee maal, hij moest meer betalen dan hij aanvankelijk dacht.

Het "waarom" zit in Erichs te lange verhaal waardoor hij als afzender zijn naam en adres op de rechter zijde van de kaart plaatste, onder het adres van zijn broer. Ook met blauwe inkt. In Riga moet het wel een oplettende en stipte postbeambte zijn geweest die dit opviel en volgens de regels vaststelde dat de kaart nu met 35 santimi als brief diende te worden gefrankeerd. Maar het was ook een aardige ("klantgerichte" zouden we nu zeggen) beambte, want hij stelde Erich in staat om zijn tot brief verklaarde kaart als nog juist te frankeren en daarmee zijn Berlijnse broer te behoeden voor het moeten betalen van strafport.

Deze kaart kocht ik op het eerste gezicht omdat twee permanente postzegels uit verschillende uitgaven niet vaak naast elkaar worden geplakt.

Afb. 1

Afb. 2

Hoe werd Erich in Riga op de hoogte gesteld van zijn onjuiste frankering ? Leverde hij zijn kaart af aan het loket en werd hij er ter plekke op gewezen of kwam er een postbode bij hem langs om hem de kaart terug te geven met de goede raad om er nog een postzegel van 15 santimu bij te plakken ? Daar lijkt het op en wellicht had hij toevallig ook nog zo'n zegel liggen in de la van het dressoir.

Stel dat Erich zijn naam en adres toch pietepetierig klein onder zijn verhaal had geschreven en de "herzlichen Gruss von Nora" onder het adres van Hugo, zou het de ijverige postbeambte dan ook zijn opgevallen ?

UIT RIGA

Igor Irikov

**In deze rubriek meldt Igor Irikov vanuit Riga
nieuwe vondsten en ontdekkingen.
Dit maal een WERRO stempel uit 1810.**

Van Võru, een stadje in het zuidoosten van Estland, kennen we uit de eo-filatelistische periode meerdere stem-pels. Het handboek van Vambola Hurt en Elmar Ojaste toont diverse typen, waarvan het vroegste dateert van 1827 (afb. 1, 1830).

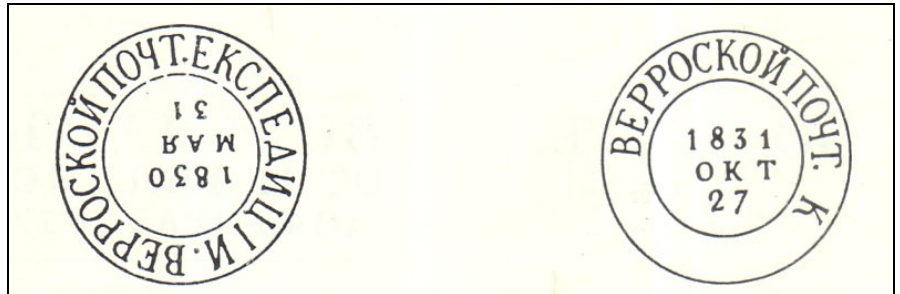
Alle stempels zijn in het cyrillische schrift: BEPPO.

Enige tijd geleden werd een vroeger stempel gevonden, namelijk uit 1810. Daarmee werd echter niet alleen de vroegste datum maar liefst 17 jaren te-ruggeschoven. Het betreft een lijn-stempel in de Duitse taal: WERRO. De afmetingen bedragen 28 x 6½ mm. Het stempel werd geplaatst op een brief van Werro, via Walck, naar Riga (afb.2).

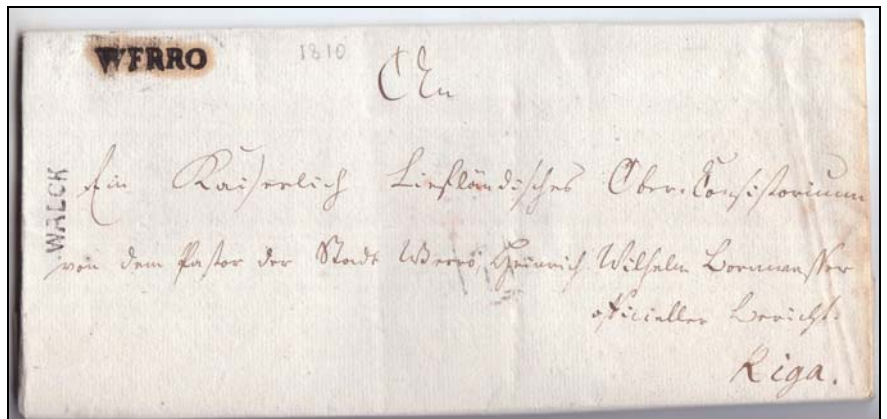
In het stempel zelf wordt geen datum of jaartal aangegeven, maar gelukkig dateerde de afzender zijn brief wel: 8 maart 1810 (afb. 3).

Een mooie vondst !

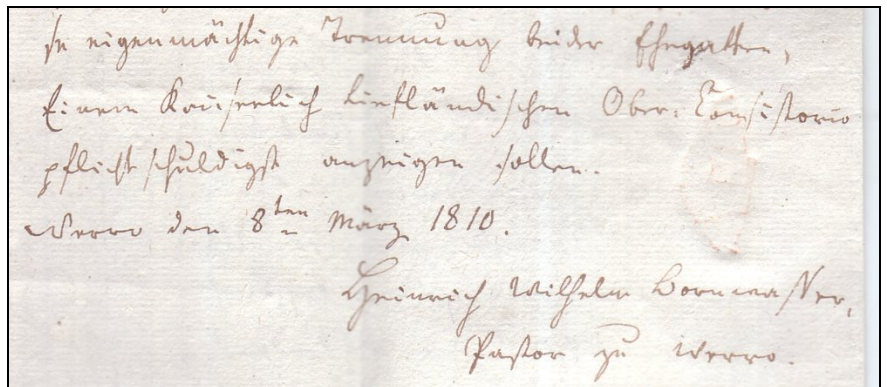
◀

Afb. 1

Afb. 2

Afb. 3

POSTVERBINDINGEN TUSSEN ESTLAND EN RUSLAND 1918 - 1921

Alexander Epstein

Tot aan maart 1918 was het grondgebied van de huidige republiek Estland een onderdeel van het Russische Rijk als de provincie Estland en het noordelijke deel van de provincie Lijfland. Uiteraard waren de posteringen opgenomen in het post-netwerk van Rusland.

Deze situatie wijzigde zich toen het grondgebied van het latere Estland in het laatste tiental dagen van februari door Duitse strijdkrachten werd bezet, als gevolg van het afbeken van de vredesonderhandelingen tussen Sovjet-Rusland en de Centrummogendheden en de daarop volgende uiteindelijke opmars van de Duitse troepen. Nadat tenslotte het vredesverdrag te Brest-Litovsk werd ondertekend, en in de loop van maart door alle partijen was geratificeerd, ontbraken voor nog enige maanden de postverbindingen, d.w.z. de uitwisseling van post tussen Rusland en het bezette Estland. Desondanks werd er ook gedurende deze periode toch wat post gesmokkeld. Een gewone briefkaart (afb. 1) bijvoorbeeld, geschreven in Narva op 12 maart, d.w.z. al ruim een week onder Duitse bezetting, werd klaarblijkelijk op 18 maart te Jamburg, ongeveer 20 km van Narva, in de brievenbus van treinpostkantoor nr 40 gedaan (op dat moment was het treinpostkantoor tussen St Petersburg en Jamburg in bedrijf) en zonder mankeren te Archangelsk bezorgd.

De postverbindingen tussen het onder de Sovjets staande deel van Rusland en Duitsland, met inbegrip van het door diens troepen bezette Baltische gebied, werden officieel heropend met ingang van 1 juni 1918 (feitelijk met ingang van 8 juni). De post uit Rusland werd eerst naar Moskou of Petrograd gedirigeerd waar ze door de Russische militaire censuur werd onderzocht en door de korresponderende treinpostkantoren naar de grens vervoerd waar ze aan de in het Baltische gebied werkzame Duitse Ob. Ost-postdienst werd overgedragen.

Afb. 1

Afb. 2

Van daar uit werd de post naar Riga vervoerd waar ze onderzocht werd door de Duitse militaire censuur, en pas dan doorgestuurd naar Estland.

Afbeeldingen 2 t/m 5 tonen diverse poststukken van Rusland naar Estland. De prentbriefkaart van **afb. 2**, gefrankeerd met 12 kop. werd op 21 september als gewone post verzonden van het postkantoor Saratov Rlv. naar Pernov (Pärnu), Estland. Op de kaart zijn de censuurmerken van Moskou en Riga aanwezig. Een eveneens in Riga gebruikt aanvullend censuurmerk in het Duits laat zich lezen als: "Vermelding van de afzender is verplicht / bij uitzondering bezorgd" zoals de overeenkomstige reglementen vereisten. Desondanks werden deze vereisten vaak door de afzenders genegeerd, de post werd echter toch bezorgd. Het postwaardestuk van 14 kop. met aanvullende frankering, in totaal 30 kop, het tarief voor gewone post (**afb. 3**), werd op 8 juli geadresseerd naar Pernov van Moskou en aldaar en te Riga gecensureerd. Het postwaardestuk van 5 kop. (zgn. Kerenski) kaart naar Revel (Tallinn) werd op 25 juni te Kasan aangezekend volgens het tarief van aangetekende briefkaarten tot aan 42 kop. d.m.v. verscheidene postzegels en passeerde de censuur van Moskou en Riga, en kwam uiteindelijk op 20 juli te Revel aan (**afb. 4**). Nog een gelijksoortig aangetekende briefkaart werd op 4 september afgegeven op het spoorwegpostkantoor van het Alexander Spoorwegstation te Moskou maar overgefrankeerd tot 50 kop, (het tarief voor aangetekende brieven) werd ook op dezelfde censuurkantoren onderzocht en kwam op 24 september te Valk (Valga) aan; deze briefkaart heeft dezelfde aantekening van bijzondere bezorging als op de in Afb. 2 getoonde kaart (**afb. 5**).

Afb. 3

Afb. 4

Afb. 5

Afb. 6

Afb. 7

Afb. 8

Zulke post was, niet al te onregelmatig, gefrankeerd volgens de binnenlandse posttarieven die op dat moment hoger waren. De rijkspostwaardebriefkaart van 3 kop. bijvoorbeeld, als gewone post op 22 augustus verzonden van Kyappeselga, provincie Olonets, naar Revel (Tallinn) en nadat die de censuur in Petrograd en Riga gepasseerd was, werd aanvullend gefrankeerd tot 20 kop. (het binnenlandse briefkaarttarief, (afb. 6). De potloodaantekening aan de linkerkant wijst op de noodzaak van het schrijven van de boodschap in het Duits of Russisch, terwijl het in het Ests is geschreven. Dit verhinderde echter niet de bezorging van de briefkaart.

De hervatting van de postverbindingen in juni maakte ook de weg vrij voor poststukken die reeds voor de onderbreking van de postdiensten waren gepost maar die om welke reden dan ook waren vertraagd. De prentbriefkaart die bijvoorbeeld was gepost in Atamanskaya Stanitsa (een randgemeente van Omsk) op 16 februari (afb. 7) naar Valk (Valga) kon slechts veel later aan de geadresseerde bezorgd worden. Klaarblijkelijk maakte de uiteindelijk begonnen opmars van de Duitse troepen op 18 februari, terwijl de prentbriefkaart reisde van Siberië naar Petrograd, de tijdige bezorging onmogelijk. Deze prentbriefkaart werd te Petrograd en Riga gecensureerd en draagt dezelfde aanduiding als hierboven beschreven, maar met potlood geschreven. Nog een prentbriefkaart, nog vroeger verstuurd van Moskou naar Revel (Tallinn), n.l. op 27 december 1917, en zowel in Petrograd als in Riga onderzocht (afb. 8) werd in dezelfde periode bezorgd. In dit geval is zulk een vertraging veel moeilijker te verklaren. Niettemin bereikten beide kaarten de geadresseerden, ofschoon de frankering allang niet meer overeenkomstig het geldende tarief was.

Een tamelijk verrassend voorbeeld van late bezorging is de portvrije briefkaart die op 10 november (1917) werd geschreven door een lid van de marine aan boord van het oorlogsschip dat zich kennelijk in de haven van Helsingfors (Helsinki) bevond, en geadresseerd was naar Pernov (Pärnu) (afb. 9). Om ons onbekende redenen was de kaart eerst in Petrograd opgehouden, ofschoon hij daar gecensureerd werd. Erop bevindt zich een etiket met de tekst "Terug / in verband met de militaire toestand". Men mag aannemen dat dit gebeurde in de periode van de uiteindelijke Duitse opmars in februari 1918. De briefkaart kwam echter weer tot leven na de herovating van de postuitwisseling door de Duitse Ob. Ost postdienst zoals blijkt uit twee postmerken van Petrograd d.d. 16 augustus (op de achterzijde) en 4 september. De met potlood geschreven aanduiding "Pernau" bevestigt het feit van de overhandiging ervan aan de Duitsers. Desondanks kwam de kaart eerst op 17 juli 1919 (!) te Pärnu aan. Waarom? Het blijft raadselachtig.

De uitwisseling van post was in deze periode ook mogelijk met sommige delen van het voormalige Russische Rijk welke niet onder het gezag van de Bolsjewieken vielen. Dus de postwaarde kaart van 5 kop. (afb. 10), gefrankeerd tot een totaal van 20 kop. en geadresseerd naar Fellin (Viljandi), werd als gewone post verzonden op 27 augustus (Oude Stijl) van Novorossiisk in het noorden van de Kaukasus (op dat moment reeds in handen van de 'Witte' troepen onder generaal Denikin), met een route via het onder Duitse bezetting staande Rostov-aan-de-Don (31 augustus Oude Stijl) en dan klaarblijkelijk via de Oekraïne waar hij werd overhandigd aan de Duitse veldpost; het Duitse censuurmerk werd in Breslau (thans Wroclaw in Polen) aangebracht.

Oekraïne stond in 1918 ook onder Duitse bezetting maar had een eigen bestuur onder Hetman P. Skoropadski, en een eigen postdienst. Het hervatte de postverbindingen met Duitsland in de 2e helft van juli [2], met Sovjet-Rusland vanaf 27 juli [3, 4] en met het onder Duitse bezetting

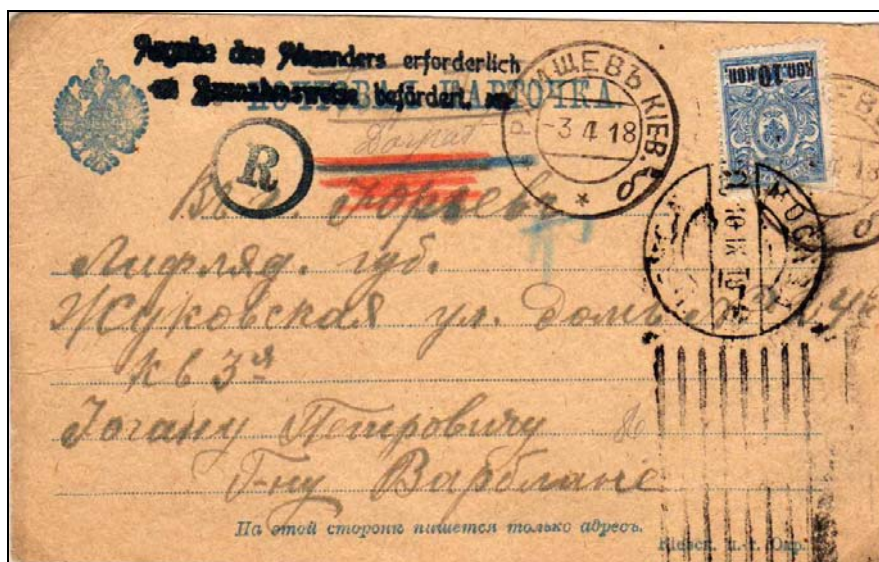
Afb. 9

Afb. 10

staande Baltische gebied pas vanaf 1 november [5], waarbij de frankering moest geschieden overeenkomstig de binnenlandse posttarieven. De briefkaart die volgens de op dat moment geldende posttarieven van Oekraïne met een 10-kop. postzegel was gefrankeerd en was geadresseerd naar Jurjev in de provincie Lijfland, d.i. Tartu, werd te Rzhishchev in de provincie Kiev, geaccepteerd op 3 april, m.a.w. lang voordat de post-uitwisseling tussen Oekraïne en het buitenland was opengesteld (afb. 11). Daar het sturen van post naar het Baltische gebied tenslotte was toegestaan werd de kaart via Rusland gestuurd, gestempeld in Moskou en vervolgens volgens de gebruikelijke weg naar Riga doorge-
stuurd waar deze werd gecensureerd en van de hierboven beschreven markering voorzien. De prentbriefkaart van afb. 12 naar Revel (Tallinn) van Lukashevka in de provincie Kiev, en gefrankeerd met Oekraïense zegels tot een bedrag van 10 kop. werd veel later gepost, n.l. op 6 november en werd twee dagen later in Lutsj overgedragen aan de Duitse veldpostdienst. Deze voorzag de kaart met een notitie "Terug / Geen verbinding". Daar deze notitie echter abusievelijk was aangebracht werd dit vervolgens met blauw potlood doorgekrast en werd de kaart naar Revel doorgestuurd, echter zonder door de censuur te zijn onderzocht. Tot slot nog een briefkaart, een post-
waardekaart, een aan Oekraïne aangepaste postwaardekaart met opdruk 10 kop. en aangevuld met zegels van Oekraïne tot het nieuwe tarief van 20 kop. werd op 6 december verstuurd van Genichesk naar Jurjev (Dorpat, Tartu) (afb. 13). Het is thans onmogelijk om de route ervan vast te stellen daar de Duitse troepen bezig waren met de terugtrekking uit Oekraïne na de Duitse nederlaag in de Eerste Wereldoorlog. Er rest slechts een aanduiding met inkt die kennelijk duidelijk maakte dat de kaart eerst op 5 september 1919 door de geadresseerde was ontvangen.

Afb. 13

Afb. 11

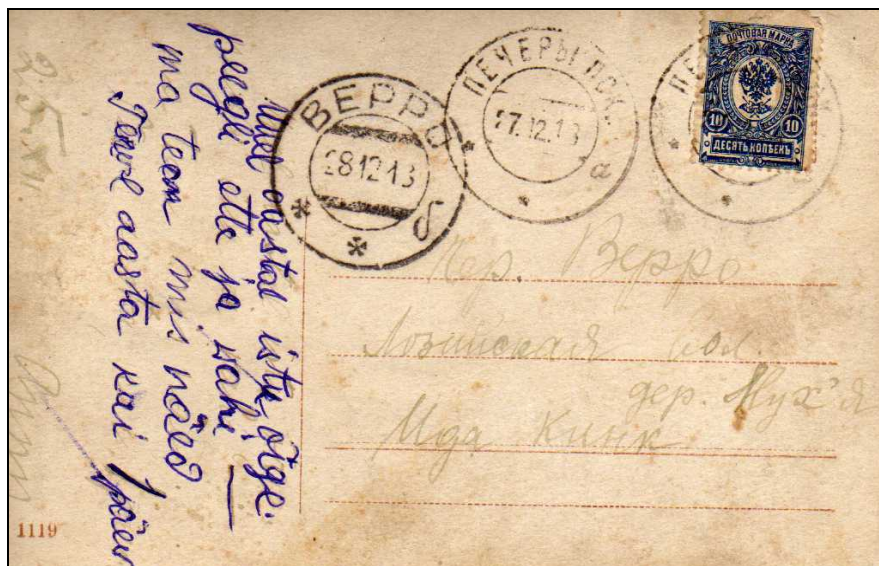
Afb. 12

Dergelijke uitwisseling van post hield op te bestaan na de Duitse nederlaag in de Eerste Wereldoorlog en het annuleren in november 1918 van het Vredesverdrag van Brest-Litovsk, toen de Rode legers van Sovjet-Rusland op de hiel van de terugtrekkende Duitse troepen de Baltische landen binnenvielen die zich onderwijl onafhankelijk hadden verklaard: Estland deed dit op 24 februari maar begon *de facto* te functioneren als onafhankelijke staat in november 1918. In de loop van december slaagde de Rode erin tweederde van het Estse grondgebied te bezetten, waarbij Tallinn, de hoofdstad van de Republiek Estland tot op 40 km werd genaderd. Een Sovjet marionettenregering, de zgn. Arbeiderscommune van Estland, werd te Narva uitgeroepen. In deze periode werd de uitwisseling van post van dit gebied met Sovjet-Rusland weer voor een korte tijd mogelijk gedurende welke tijd de hier funktionerende postvestigingen weer werden ingepast in het Russische postnetwerk. Zeer weinig poststukken die in die periode naar Estland werden verstuurd zijn bewaard gebleven.

Verro (Võru) was een van de eerste door de Roden bezette steden in Estland waar de postverbindingen met Rusland werden hersteld. **Afb. 14 en 15** tonen twee prentbriefkaarten die daar naar toe werden verstuurd vanuit het nabijgelegen Pechory in de provincie Pskov. De eerste van de twee, gefrankeerd met een 10-kop. postzegel volgens het geldende Sovjettarief, werd op 17 december gepost en de volgende dag te Verro ontvangen. De andere werd op 25 januari 1919 verstuurd, d.w.z. tijdens de periode van portvrijdom in Rusland (zodoende niet gefrankeerd) en eveneens de volgende dag ontvangen. Ter aanvulling een briefkaart verzonden van Smolensk op 10 januari 1919 was geadresseerd aan het spoorwegstation Antsen (Antsla). De kaart was gefrankeerd met een tamelijk onnodige postzegel van 25 kop. (het brieftarief aan het einde van 1918). Het was daarnaast gecensureerd op een onbekende plaats (**afb. 16**). Hoewel er geen aankomststempel op staat zijn er goede redenen om aan ten nemen dat het op tijd werd bezorgd.

Afb. 16

Afb. 14

Afb. 15

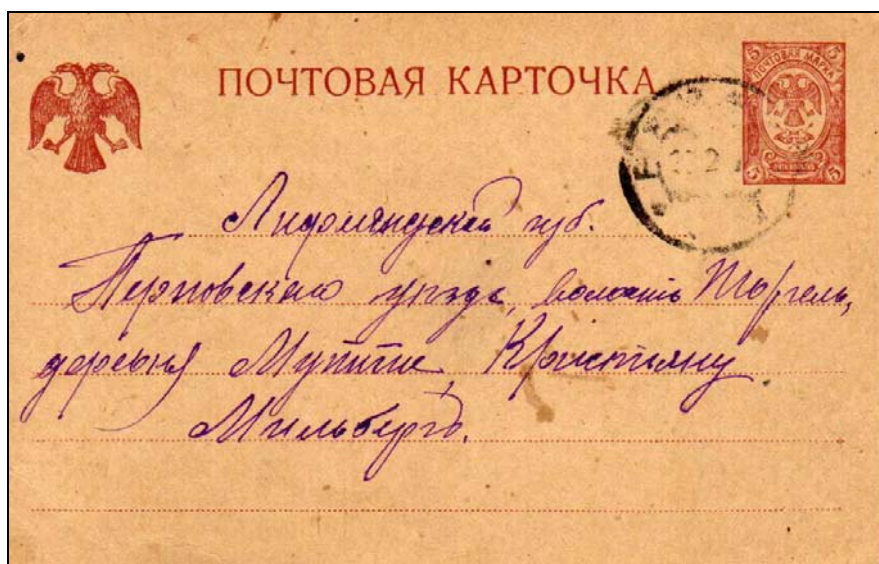

Afb. 17

Uit documenten [6] is bekend dat het lokale postkantoor te dien tijde geen stempels en andere noodzakelijke apparatuur bezat. Tenslotte werd de gewone brief op 9 december verstuurd van Adovka in de provincie Simbirsk (afb. 17). Het was geadresseerd naar het district Pernov (Pärnu) in de provincie Lijfland en de frankering met 30 kop. volgens het dan van kracht zijnde buitenlandtarief toont aan dat de afzender nog uitging van de Duitse bezetting. Omdat enig aankomststempel, overeenkomstig de tijdens de eerste jaren van de Republiek Estland nog geldende Duitse postreglementen, ontbreekt: deze reglementen voorzagen niet in het stampelen van met de gewone post meekomende afzonderlijke stukken.

Het is aldus onmogelijk om vast te stellen wanneer deze brief in Estland aankwam. Het kon heel wel zijn gebeurd onder het bestuur van de Commune. In elk geval kon de brief echter pas aan de geadresseerde worden bezorgd na de uiteindelijke verdrijving van de Roden (die nooit de streek van de woonplaats van de geadresseerde bereikten) uit Estland welke plaatsvond tegen het einde van januari/begin februari 1919.

Afb. 18

Vervolgens werden de postverbindingen met Rusland voor ongeveer een half jaar verbroken. Enige post die in deze periode naar Estland werd gestuurd moest wachten op een geschikte gelegenheid. Dit betreft bijv. de postwaardekaart van 5 kop., type Kerenski die werd gebruikt als blanco voor de portvrije correspondentie van Rjazan op 16 februari 1919 naar het district Pernov (Pärnu) (afb. 18) en de gewone brief verstuurd te Volkovo in de provincie Novgorod naar Jurjev (Tartu) (afb. 19). Uiteraard kon aan de onmiddellijke bezorging naar hun bestemmingen niet voldaan worden.

De hernieuwde hervatting van de post-uitwisseling met Rusland vond in juli 1919 plaats nadat het 'Witte' Russische Noordelijke Legerkorps (naderhand uitgebreid tot het Noordwestleger) dat gezamenlijk met divisies van het Estse leger vanuit Estland opereerde er in mei in slaagde om enig Russisch grondgebied ten oosten van de Narovarivier en het Peipusmeer te veroveren. Al in het laatste tiental dagen van juni had het hoofd van het Estse postkantoor diverse malen aan zijn meerderen gerapporteerd dat een hoeveelheid post naar zijn kantoor werd gebracht van de door het Noordelijke Legerkorps bezette Russische gebieden en zelfs van buiten dit gebied, die niet aan de geadresseerden konden worden bezorgd omdat de postverbindingen nog altijd ontbraken [7]. Waarschijnlijk behoorden de stukken in de **afb. 18 en 19** daartoe.

Afb. 19

Bedoelde verbindingen werden aan het begin van juli gevestigd met het door het Noordwestleger in samenwerking met de Estse troepen. De posttarieven in dit gebied werden gelijkgesteld met die in Estland, en poststukken die daar vandaan kwamen werden gefrankeerd met postzegels uitgegeven door de postadministratie van het leger. De post werd hoofdzakelijk vervoerd via het veldpost- en telegraafkantoor van het Noordwestelijke leger te Ivangorod, de op de rechteroever gelegen voorstad van Narva, en het Estse post- en telegraafkantoor van Narva [8]. Gedurende augustus bestond er ook een geregeld postvervoer met Estse oorlogsschepen over het water van Pskov naar Tartu totdat Pskov werd heroverd door de Roden [9].

In feite werd Pskov veroverd door de 2e Divisie van het Estse leger. De post van Estse soldaten naar het thuisland werd op het post- en telegraafkantoor van Pskov behandeld. Een voorbeeld van zo'n poststuk wordt getoond in **afb. 20**. Het is een briefkaart die portvrij is verzonden van Pskov op 15 augustus naar Võhma waar het op 18 augustus aankwam (halfstom stem-pel).

Afb. 20

Afb. 21a

Afb. 21b

Afb. 21 laat een brief naar Tartu zien die op 4 augustus te Pskov was aange-tekend en gefrankeerd overeenkomstig het dan geldende posttarief met een postzegel van 1 roebel die de opdruk van het Noordwestelijke Leger draagt. De brief werd op 11 augustus in Tartu ontvangen en aldaar door de Estse mi-litaire censuur onderzocht. Nog een envelop was op 26 september ver-stuurd van Gdov, dat, zoals bekend, het stempel van Polna gebruikte (afb. 22). De envelop is gefrankeerd met een complete serie OKCA-postzegels (de 2e uitgaven van het Noordweste-lijke Leger) op 1 roebel als aangete-kende brief en als zodanig van aante-keningen voorzien. Deze aantekenin-gen werden echter doorgekrast het-geen betekent dat het postkantoor van Gdov om wat voor reden dan ook op dat moment geen aangetekende post accepteerde, zodat de envelop werd behandeld als gewone post. Tot slot is er een postwaardekaart van 5 kop., ty-pe 'Kerenski' aanvullend gefrankeerd met twee OKCA postzegels ter vol-doening van het gewone posttarief voor een briefkaart naar het buitenland van 20 kop. (afb. 23). Zoals uit de boodschap blijkt was deze briefkaart, geschreven door een lid van het Noordwest Leger, ingenomen door het veldpostkantoor te Jamburg. Het werd vervolgens behandeld op het veldpost-en telegraafkantoor van het Noord-westelijke Leger op 19 oktober, ge-censureerd in Narva en bij de geadres-seerde te Tartu bezorgd op 24 oktober.

Tegen het einde van 1919 kwam deze postuitwisseling tot stilstand met de nederlaag van het Noordwestelijke Leger. Er werden in 1919 echter ook postverbindingen tot stand gebracht met enkele andere regio's van Rus-land. Zoals de documenten van de Est-se postadministratie getuigen [10] be-gon de uitwisseling van post met Noordrusland, Siberië en het Verre Oosten evenals met de Kaukasus in het voorjaar van 1919. Deze uitwis-seling vond plaats via Helsinki, Finland en Londen, Engeland; in het geval van Siberië en het Verre Oosten - ook via de VS.

De prentbriefkaart (afb. 24) die op 15 april 1919 te Archangelsk onder het 'Witte' Noordelijke Leger en Regering van generaal Miller was geadresseerd naar Killingi-Nõmme via Londen en Tallinn. Daar op dat moment Britse troepen in het gebied van Archangelsk verbleven werd de prentbriefkaart overgedragen aan het Britse veldpostkantoor PB 2 dat de kaart de volgende dag afhandelde (waar de kaart ook werd gecensureerd) en zoals voorgeschreven doorgestuurd naar Engeland. Na de terugtrekking echter van de Britse troepen in de herfst van datzelfde jaar was Engeland vermoedelijk uitgesloten van de postroute, maar passeerde rechtstreeks via Finland, hoewel dit nog altijd onduidelijk is.

Afb. 22

Afb. 23

Afb. 24

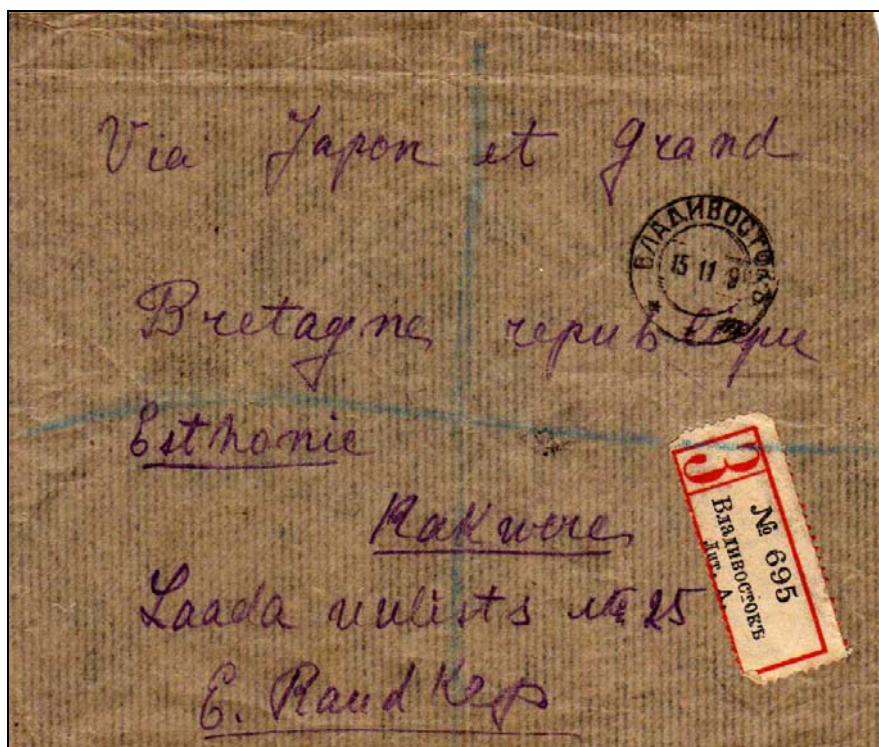

De briefkaart bijvoorbeeld die op 31 oktober van Paldiski naar Archangelsk werd verzonden heeft een 'stom' driehoekig censuurstempel dat, naar wordt aangenomen, in de haven van Tallinn werd aangebracht op post die per schip naar Helsinki werd vervoerd, en nog een stempel, deze keer van de Russische censuur in Archangelsk waar de kaart op 6 januari 1920 werd ontvangen (afb. 25).

De aangetekende envelop in afb. 26 is een voorbeeld van post naar Estland vanuit het 'Witte' Siberië en het Verre Oosten. Verzonden op 15 november 1919 van Vladivostok (op dat moment nog onder bestuur van Admiraal A. Kolchak) naar Rakvere via Japan en Groot-Brittannië, werd het van een stempel voorzien bij de overgang te Liverpool en kwam het op 13 januari te Rakvere aan. De frankering stemt overeen met het tarief van 'Wit' Siberië van 4 roebel voor aangetekende brieven naar het buitenland.

Afb. 25

Afb. 26a

Het vervoer van post van het Verre Oosten rondom de wereld ging door tot het einde van 1922. De beide volgende briefkaarten van Vladivostok stammen uit een latere periode van de Republiek van het Verre Oosten onder de regering van S. Merkulov. De eerste (afb. 27) werd op 29 november via Engeland gepost en was gefrankeerd met een postzegel van de Republiek van het Verre Oosten in overeenstemming met het dan geldende tarief van 4 kop. voor post naar het buitenland en werd op 13 januari 1922 te Rakvere ontvangen.

Afb. 26a

Afb. 27

De tweede briefkaart (afb. 28) werd iets later verstuurd van Vladivostok, n.l. op 22 april 1922 toen de posttarieven voor post naar het buitenland waren verdubbeld, en kwam te Tallinn aan op 28 mei en een dag later te Valka. En tot slot een brief die te Vladivostok was aangetekend op 21 januari 1922 en gefrankeerd met een paartje 10-kop. postzegels van de Republiek van het Verre Oosten nog volgens het vroegere tarief kwam met overgang te Võru op 25 juli en naar de bestemming ervan Rāpina op 28 juli (afb. 29).

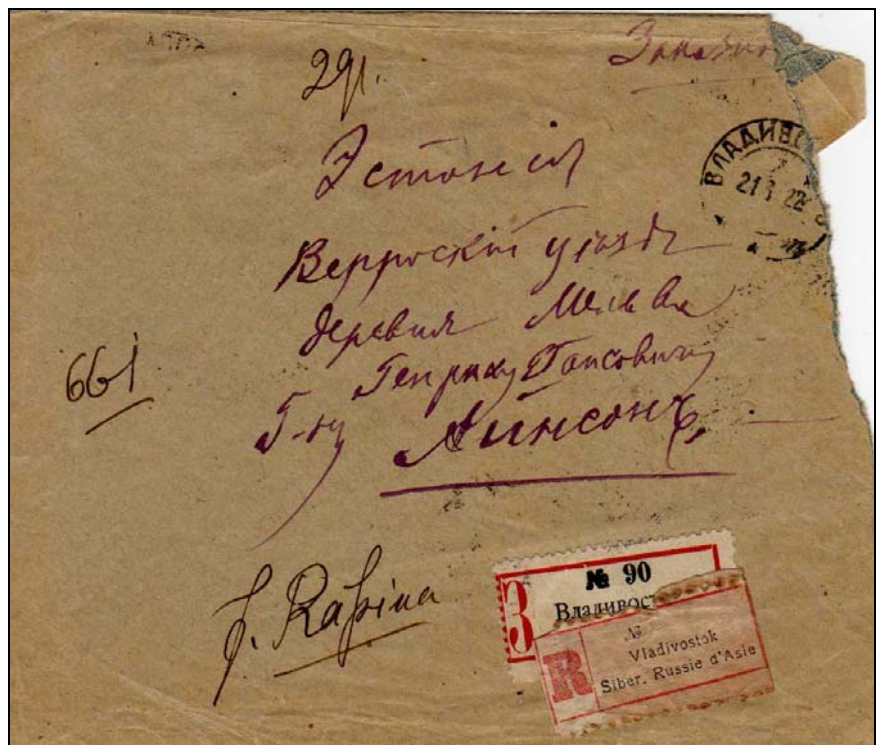
Onderwijl werd er op 31 januari 1920 te Tartu een vredesverdrag tussen Estland en Sovjet-Rusland gesloten. Dit maakte de postuitwisseling met het Russische vasteland mogelijk. Dit vond echter feitelijk plaats in de zomer toen Sovjet-Rusland begon met het herstellen van zijn postverbindingen met het buitenland. Het vond aanvankelijk op ongebruikelijke wijze plaats, daar Rusland nog geen postovereenkomsten met buitenlandse mogendheden had gesloten. De post naar en van het buitenland werd vervoerd door een Noors schip tussen Moermansk op het Kola schiereiland en de Noorse havenstad Vardö op basis van een door de Russische postautoriteit en de kapitein van dat schip getekend privaat contract. De post naar Estland werd toen vervoerd van Noorwegen via Finland. Uiteraard was de bezorgingstijd van de post via deze route tamelijk lang.

Het herstel van de postuitwisseling met het buitenland werd pas begin juni 1920 in Rusland bekendgemaakt. Gewone post tot 15 g kon portvrij verstuurd worden maar voor aangetekende post werd een frankering vastgesteld die nominaal 200 maal het tarief van voor WO 1 bedroeg [11], n.l. 10 roebel voor brieven en 7 roebel voor briefkaarten.

In Estland was men vanaf 20-21 april [12] begonnen met het aannemen van gewone post naar Rusland (brieven, briefkaarten, drukwerk). De Estse postdienst kondigde reeds op 9 april de komst van ongefrankeerde zendingen uit Sovjet-Rusland aan. Ze verordonneerde zulke post te belasten met een bedrag gelijk aan de overeenkomstige op dat moment geldende Estse buitenlandtarieven: dit was 70 penni

Afb. 28

Afb. 29a

voor gewone brieven tot 15 g [13]. Een daarnaar verwijzend etiket waarvan de 2-regelige tekst in het Ests in een rechthoek luidde: "Uit Rusland" met aanduiding van het verschuldigde porto werd op het post- en telegraafkantoor van Tallinn op de aangekomen post aangebracht. Dit porto was aanvankelijk 70 penni en later 200 penni [14]. Het laatste bedrag werd teruggebracht naar 100 penni voor briefkaarten; het cijfer "2" werd simpelweg handmatig verbeterd in "1". Tot op heden is echter niet een voor briefkaarten verbeterd etiket van 70 penni gevonden. Waarschijnlijk was er in de beginperiode geen briefkaartenpost.

In **afb. 30** wordt een briefkaart getoond met een dergelijk etiket waarbij de "2" verbeterd was in "1". Een postwaardekaart van 20 kop. van het type Kerenski en in 1920 feitelijk als blanco uitgegeven werd op 15 mei in Luga gepost geadresseerd naar Tallinn. De kaart werd in Petrograd pas op 29 juni behandeld en kwam op 7 augustus in Tallinn aan, m.a.w. het was op een week na 3 maanden onderweg.

Afb. 29b

Afb. 30

Afb. 31

Dergelijke post kwam ook uit Oekraïne, dat toendertijd een gemeenschappelijke postdienst met Rusland had. Een postwaardekaart van 15 kop., type Kerenski, verstuurd op 25 augustus van Bergdorf in de provincie Odessa via Petrograd (14-9-20) bereikte zijn bestemming in Tartu op 17 oktober (afb. 31).

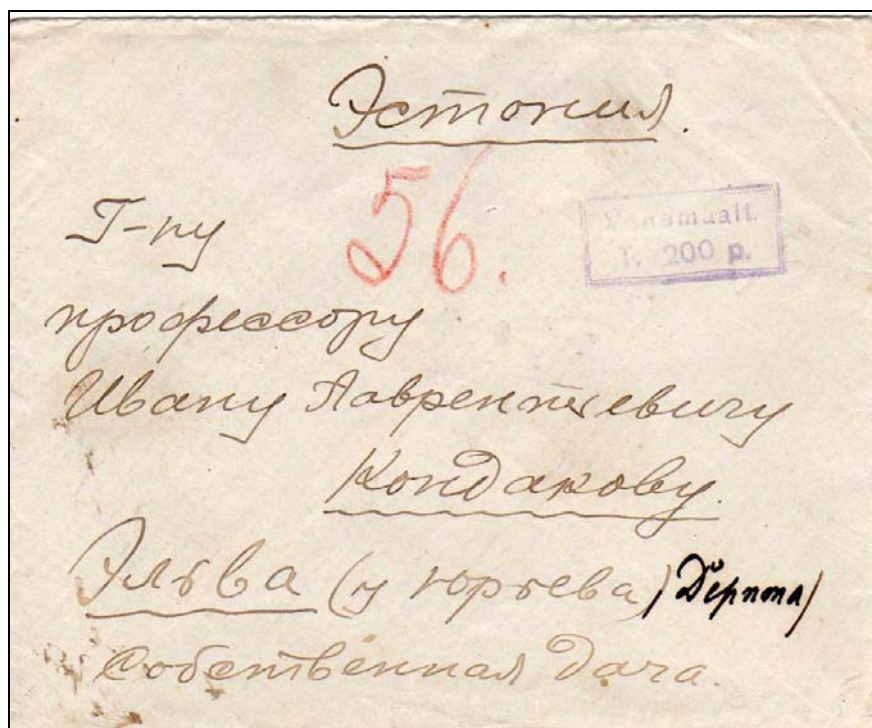
Er waren gevallen waarbij het etiket "Uit Rusland" niet gebruikt werd zoals de briefkaart in afb. 32 gepost op 29/31 januari 1921 te Petrograd en op 13 maart te Väike-Maarja ontvangen laat zien. Deze kaart heeft slechts een te St Petersburg aangebrachte T-markering.

Er was echter nog een manier om post naar Estland te bezorgen, namelijk door de bemiddeling van het Estse Ministerie van Buitenlandse Zaken. De stukken werden aan het Estse consulaat te Moslou overhandigd die ze naar Estland doorstuurde met de diplomatieke post. Deze stukken hadden vanzelfsprekend geen stempels van de Russische post maar werden bij aankomst gestempeld, met inbegrip van het bovengenoemde belastingetiket zoals de envelop in afb. 33 die op 10 september te Elva aankwam. Zulke postzendingen werden aanmerkelijk sneller bezorgd maar hun aantal was veel kleiner. Er waren bijvoorbeeld tegen het einde van februari 1921 slechts 500-600 brieven (en geen briefkaarten) met de diplomatieke zakken meegestuurd, terwijl 8 zakken met brieven die in november en december 1920 waren gestempeld via Vardö aankwamen [15].

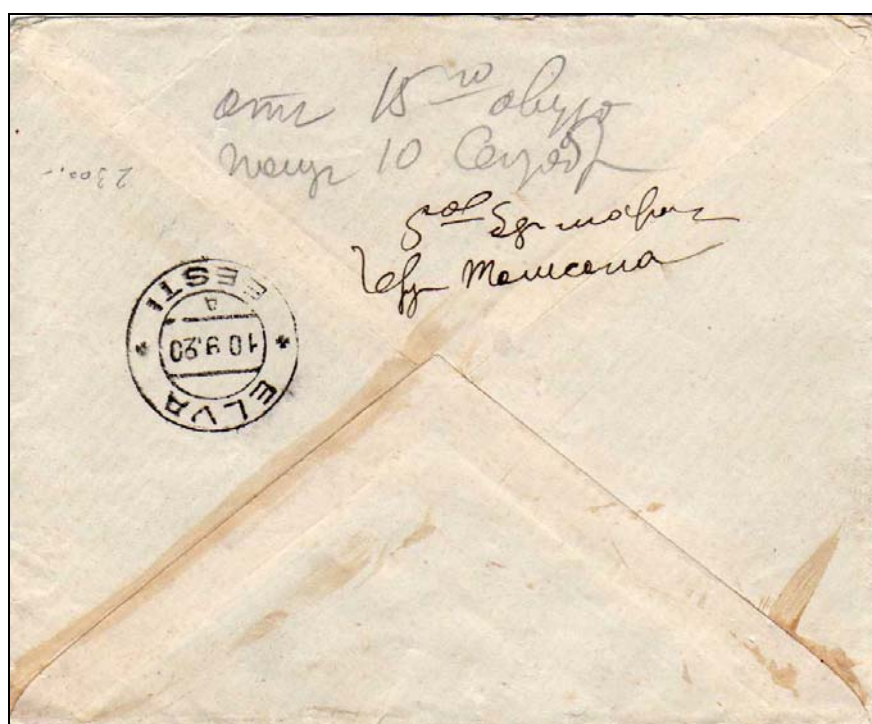

Afb. 32

Afb. 33a

Afb. 33b

Afb. 34

Afb. 35

Vanaf 1 oktober 1920 moest ook de gewone post van Rusland met bestemming buitenland vooruit betaald worden. Ongefrankeerde post werd sindsdien in Rusland beport door het aanbrengen van een rond stempel met een "T" erin. Een postwaardekaart van 5 kop., type Kerenski, die op 23 december 1920 vanuit Aramilevskoe in de provincie Perm werd verstuurd en was voorzien van het "T"-stempel kwam op 19 februari 1921 te Viljandi aan; zodoende werd het Estse strafportetiket met naar "1" verbeterd etiket met "2" erop aangebracht (afb. 34).

Sommige poststukken kwamen aangekend naar Estland zoals de postwaardekaartbrief van 3 kop. van de Romanov-jubileumuitgifte in afb. 35. Het werd tevens gebruikt als formulier en konsekwent gefrankeerd met een loopzegel van 10 kop. met het Keizerlijke wapenschild die was opgewaardeerd tot 10 roebel, m.a.w. overeenkomstig met het dan geldende tarief. De kaartbrief was in Tsarskoe Selo op 14 september 1920 aangetekend, passeerde in de doorgang Petrograd op 11-12 september en kwam via Vöhma (15 oktober) te Pilstvere op de zelfde dag aan. Nog een soortgelijk stuk wordt getoond in afb. 36. Het is een postwaardekaart van 3 kop. die ook als blanco werd gebruikt en gefrankeerd met opgewaardeerde loopzegels Keizerlijk wapenschild van 5 en 2 kop., d.w.z. op 7 roebel overeenkomstig het geldende tarief aangetekende briefkaarten. De briefkaart werd op 12 september 1920 vanuit Selishchenskie Kazarmy in de provincie Novgorod verstuurd en kwam via Petrograd (17-9-20) op 15 oktober in Tartu aan. Onderwijl werden er ook maatregelen getroffen ter organisatie van rechtstreekse postverbindingen tussen Rusland en Estland. Een voorlopig akkoord hierover werd in januari 1921 tussen de Democratische Republiek Estland en de Russische Federatieve Sovjetrepubliek getekend welk akkoord uiteindelijk in april werd aangenomen en in mei van dat zelfde jaar geratificeerd (de finale postovereenkomst werd gesloten in 1922). Hierbij was inbegrepen een rechtstreekse uitwisseling van post in Narva van Jamburg. Nog eerder was vanaf 26 maart tussen deze twee steden passagiersverkeer geopend met trein nr 501/502,

met inbegrip van postvervoer [16]. Postuitwisseling met Letland en via Letland met Litouwen en Estland werd eveneens in maart hersteld [17]. Als gevolg hiervan bestonden er tegen de lente van 1921 tenminste twee manieren van postverbinding tussen Estland en zowel Sovjet-Rusland alsook Oekraïne en Witrusland, d.w.z. rechtstreeks via Jamburg en Narva of via Letland.

Zodoende werd de in Petrograd op 15 maart 1921 aangetekende briefkaart, gefrankeerd tot 10 roebel (zoals bijna elke naar het buitenland verzonden aangetekende briefkaart in 1921 voorafgaand aan de laatste 10 dagen van augustus) met een opgewaardeerde loopzegel van 10 kop. type Keizerlijk wapenschild (afb. 37) die op zijn bestemming Tallinn pas op 19 maart aankwam, m.a.w. ruim een maand later nog steeds via Noorwegen enz. vervoerd was.

Afb. 36

Afb. 37b

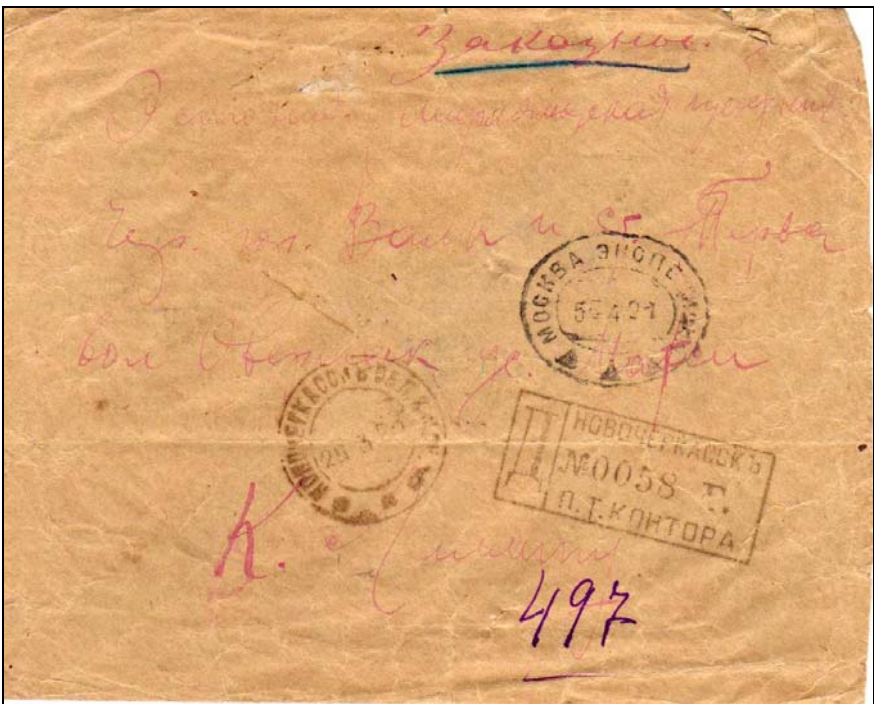

Afb. 37a

Afb. 37c

Het lijkt echter dat de aangetekende brief van **afb. 38** langs een andere weg vervoerd werd. Deze brief gefrankeerd tot 10 roebel met een opgewaardeerde loopzegel van 10 kop., type Keizerlijk wapenschild vertrok van Novocherkask op 29 maart 1921, passeerde Moskou op 5 april (waar deze ook werd gecensureerd) en kwam op 11 april te Tõrva in Estland aan. Het lijkt erop dat deze brief via Letland werd vervoerd.

Afb. 38a

Afb. 38b

De route van nog een aangetekende brief die met 10 roebel was gefrankeerd met opgewaardeerde zegels van 10 kop. / 7 kop. (afb. 39) stak wat ingewikkelder in elkaar. Gepost te Volokoslavinskoe in de provincie Novgorod op 2 April 1921 werd deze eerst naar Petrograd gedirigeerd waar hij tevens werd gecensureerd (13-4-21) en van daar naar Moskou (15-4-21). Deze brief kwam op 29 april in Tallinn aan en werd klaarblijkelijk ook via Letland vervoerd.

Afb. 39a

Afb. 39b

De aangetekende briefkaart verstuurd vanuit Petrograd op 26 juli en ook tot 10 roebel gefrankeerd met een paartje loopzegels van 5 roebel type Keizerlijk wapenschild werd slechts 5 dagen later te Tallinn ontvangen, n.l. op 31 juli (afb. 40). Blijkbaar was dit poststuk rechtstreeks per trein via Jamburg en Narva vervoerd.

Naderhand bleef de tijdsduur voorwaarden voor postvervoer van Rusland naar Estland als regel binnen de limiet van 5 tot 10 dagen. De gewone brief, bijvoorbeeld, gefrankeerd tot 1000 roebel overeenkomstig het nieuwe tarief buitenland met 4 Russische controlezegels officieel toegestaan voor frankering tot 250 roebel elk werd vanuit een ongeïdentificeerde plaats (onleesbare poststempels) verstuurd op 5 oktober 1921, gecensureerd te Petrograd op 10 oktober en aangekomen in Tallinn op 15 oktober (afb. 41). De briefkaart die op 8 oktober te Opolo in de provincie Petrograd en tot 1410 roebel gefrankeerd (overgefrankeerd met 10 roebel) met de loopzegels van 1000 en 250 roebel plus 8 opgewaardeerde loopzegels van 20 kop., type Keizerlijk wapenschild werd 6 dagen later te Tallinn ontvangen, n.l. op 14 oktober.

Afb. 40

Afb. 41a

Referenties

1. Post/Telegraph Magazine, official part. 1918, nr 25-28 (Russisch).
2. Ukrainian Philatelic Gerald, nr 3(7), 1990, 29.
3. Ukrainian Philatelic Gerald, nr 5(9), 1990, 52.
4. Post/Telegraph Magazine, official part. 1918, nr 29-31 (Russisch).
5. Ukrainian Philatelic Gerald, nr 5(9), 1990, 54 (Oekraïens).
6. Staatsarchief van Estland. Fonds F.R. 1530, Inv. 3, dossier 5, blad 206.
7. Idem. Fonds 54, Inv. 4, dossier 27, bladen 4, 7.
8. Idem. Fonds 54, Inv. 4, dossier 27, blad 91.
9. Idem. Fonds 54, Inv. 4, dossier 27, blad 29
10. Idem. Fonds 54, Inv. 4, dossier 25, bladen 1, 2, 4, 7, 8.
11. Verzameling decreten en instructies voor het Volkcommissariaat van het Post- en-Telegraafwezen. 1920, nr 9 (Russisch).
12. Staatsarchief van Estland. Fonds 54, Inv. 4, dossier 40, blad 21.
13. Idem. Fonds 54, Inv. 4, dossier 29, blad 1.
14. Idem. Fonds 54, Inv. 4, dossier 29, bladen 2 t/m 4.
15. Idem. Fonds 54, Inv. 4, dossier 29, bladen 23, 24.
16. Idem. Fonds 54, Inv. 4, dossier 40, bladen 8, 25, 41, 51, 54.
17. V. Angolenko. On the communications of the Ukraine with abroad. "Ukrainian Philatelic Herald" nr 3(63), 2001, 6-25 (Oekraïens).

Afb. 41b

GEKAPTE EN OMGEBOUWDE STEMPELS IN LITOUWEN 1990 -1991

Sijtze Reurich

De staat Litouwen werd gesticht rond 1240. Omdat aartshertog Jogaila van Litouwen in 1386 trouwde met koningin Jadwiga van Polen, raakten Litouwen en Polen nauw verbonden. Vanaf 1440 was de koning van Polen automatisch aartshertog van Litouwen.

Polen als staat trof een wisselvallig lot. Het land werd in de loop van de geschiedenis drie maal opgedeeld tussen Pruisen, Oostenrijk en Rusland. Bij een van die delingen, in 1795, kwam heel Litouwen onder Russisch bestuur.

Op 16 februari 1918, tijdens de Eerste Wereldoorlog, verklaarde Litouwen zich opnieuw onafhankelijk. De periode van onafhankelijkheid duurde tot 3 augustus 1940. Na bezet te zijn door de Sovjet-Unie, werd Litouwen omgevormd tot de Sovjetrepubliek Litouwen. Afgezien van een korte periode (1941-1944) waarin de Duitsers de bezetters waren in plaats van de Russen, duurde de Sovjetbezetting tot 11 maart 1990. Op die dag verklaarde Litouwen zich opnieuw onafhankelijk.

Pas op 6 september 1991 erkende de Sovjet-Unie de Litouwse onafhankelijkheid, na een reeks pogingen om de onafhankelijkheidsbeweging de kop in te drukken. Een eigen munt, de *litas*, kwam op 25 juni 1993 (nadat het land een paar maanden had gewerkt met een noodmunt, de *talonas*). Vóór de invoering van de talonas was de roebel nog steeds wettig betaalmiddel.

1. Postale gevolgen van de onafhankelijkheid

De onafhankelijkheidsverklaring had ook postale gevolgen. Eigen posttarieven kreeg Litouwen pas op 7 oktober 1990, tegelijk met de eerste eigen postzegels, maar voor die tijd waren er al wat opmerkelijke dingen gebeurd:

- In april 1990 was een stempeltje aangemaakt met de tekst 'Lietuvos Respublikos PAŠTAS'

('Post van de Litouwse Republiek').

- Later in die maand begon men in de stempels te kappen.

Dat laatste is het onderwerp van dit artikel.

Een typisch Litouws Sovjetstempel zag eruit als in Afbeelding 1.

Afb. 1

Het stempel van het postkantoor Šiauliai 9 op 2 december 1988, met toelichting

We zien de volgende elementen:

- СССР, de Russische afkorting van 'Unie van Socialistische Sovjetrepublieken';
- de Sovjetster;
- ШЯУЛЯЙ 9, de naam van het postkantoor in cyrillische letters;
- ЛИТ. ССР, de Russische afkorting voor 'Litouwse Socialistische Sovjetrepubliek';
- ŠIAULIAI 9, de naam van het postkantoor in Latijnse letters;
- 2, een kenletter, hier de Russische g;
- en natuurlijk de datum: dag-maand-jaar-uur tussen twee horizontale balken.

Toen Litouwen weer onafhankelijk was geworden, werden de Sovjetster en de letters СССР uit vrijwel alle stempels gekapt. Wat er verder nog gebeurde, verschilde van postkantoor

tot postkantoor. We kunnen onderscheiden:

- 2.1. kappen van de letters CC in de combinatie ЛИТ. ССР: nu staat er 'Litouwse Republiek' in plaats van 'Litouwse Socialistische Sovjetrepubliek';
- 2.2. kappen van de letters ССР in de combinatie ЛИТ. ССР: nu staat er 'Litouwen' in plaats van 'Litouwse Socialistische Sovjetrepubliek';
- 2.3. kappen van alle cyrillische letters;
- 2.4. een paar andere oplossingen.

Later in 1990 begon men aan een grootscheepse ombouwoperatie van de stempels, die pas in 1993 voltooid was. Toen had men:

3. stempels met alleen Latijnse letters.

2. Gekapte stempels

2.1. ЛИТ. Р i.p.v. ЛИТ. ССР

Bij een groot aantal postkantoren werden alleen de letters CC in de combinatie ЛИТ. ССР gekapt, zodat er 'Litouwse Republiek' kwam te staan in plaats van 'Litouwse Socialistische Sovjetrepubliek'. We beginnen met een volledig intact Sovjetstempel (afb. 2) en laten dan zien hoe dit stempel er na het kappen uitzag (afb. 3).

We laten nog vier brieven met stempels in deze categorie zien (afbeeldingen 4 t/m 7).

Afb. 2

Brief van Jonava naar Vilnius, 9 april 1990. Het stempel is nog helemaal onaange-roerd. Het enige waaruit blijkt dat Litouwen zich onafhankelijk heeft verklaard, is het extra stempeltje 'Lietuvos Respublikos PAŠTAS' ('Post van de Litouwse Repu-bliek')

Afb. 3

Nu zijn we twee maanden verder en zien we hetzelfde stempel op een brief van Jonava naar Vilnius van 7 juni 1990. We zien dat nu de Sovjetster en de letters СССР gekapt zijn, net als de letters CC in de combinatie ЛИТ. ССР

Afb. 4
Brief van Kelmė naar Vilnius, 2 juni 1990. Ook hier zijn de Sovjetster en de letters CCCP gekapt en de letters CC in de combinatie ЛИТ. ССP verwijderd

Afb. 5
Brief van Raubonys naar Riga in Letland, 22 juni 1990. De Sovjetster en de letters CCCP zijn gekapt, net als de letters CC in de combinatie ЛИТ. ССP

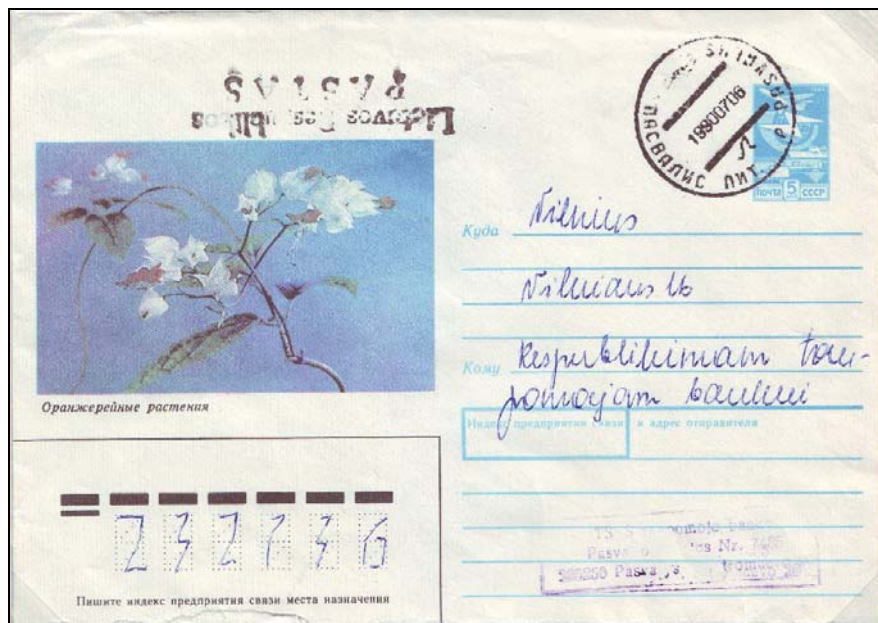

Afb. 6
Aangetekende briefkaart van Anykščiai naar Vilnius, 26 juni 1990. Ook hier zijn de Sovjetster en de letters CCCP gekapt, net als de letters CC in de combinatie ЛИТ. ССP. Een bijzonderheid is dat uit het Litouwstalige aantekenstempel ook letters zijn verwijderd. Er stond 'LIT. TSR'. Nu staat er 'LIT. R'. Ook hier is 'Litouwse Socialistische Sovjetrepubliek' veranderd in 'Litouwse Republiek'

2.2. ЛИТ. i.p.v. ЛИТ. ССР

Bij andere postkantoren kapte men het complete ССР in de combinatie ЛИТ. ССР, zodat er 'Litouwen' kwam te staan in plaats van 'Litouwse Socialistische Sovjetrepubliek'. Ook hiervan geven we een aantal voorbeelden (afb. 8 t/m 11).

Afb. 7

Brief van Pasvalys naar Vilnius, 6 juli 1990. De Sovjetster en de letters СССР zijn gekapt, al is dat niet helemaal gelukt. Ook de letters CC in de combinatie ЛИТ. ССР zijn gekapt

Afb. 8

De meeste stempels in Litouwen waren tweetalig, maar er waren een paar uitsluitend Russischtalige stempels. Een voorbeeld zien we hier, op een brief van Naujoji Akmenė naar Vilnius van 1 oktober 1990. De tekst in het machinestempel luidde oorspronkelijk НАУЙОЙИ-АКМЯНЕ ЛИТ. ССР in uitsluitend cyrillische letters. Daarvan zijn de letters ССР gekapt. Natuurlijk zijn ook de Sovjetster en de letters СССР verdwenen

Afb. 9

Brief van Pagėgiai naar Vilnius, 21 december 1990. Uit het stempel zijn weer de Sovjetster en de letters СССР gekapt, alsook de letters CCP in de combinatie ЛИТ. CCP

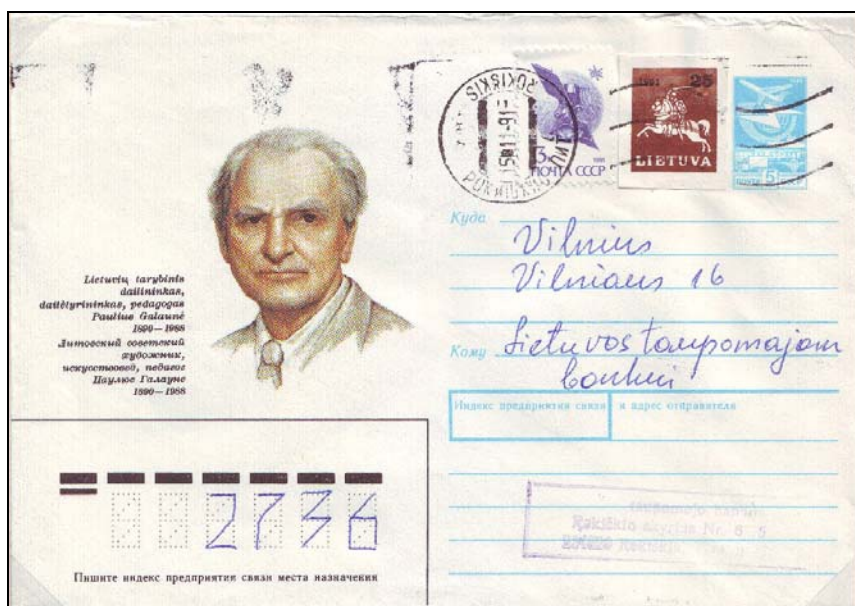
Afb. 10

Brief van Kedainiai naar Vilnius, 7 juni 1991. Uit het machinestempel zijn de Sovjetster, de letters СССР en de letters CCP in de combinatie ЛИТ. CCP gekapt

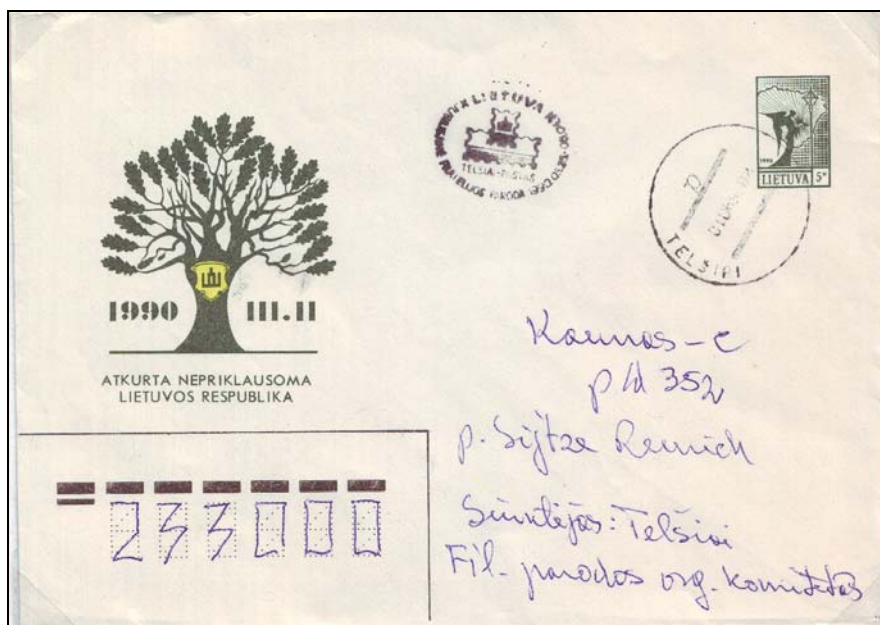
Afb. 11

Brief van Rokiškis naar Vilnius, 15 november 1991. Gekapt zijn weer de Sovjetster en de letters СССР, alsook de letters CCP in de combinatie ЛИТ. CCP

2.3. Alle cyrillische tekst gekapt

Op sommige postkantoren ging men wel heel radicaal tewerk en kapte men alle cyrillische teksten uit het stempel, dus ook de plaatsnaam in het Russisch. Alleen de kenletter mocht doorgaans blijven staan. We geven vier voorbeelden (afb. 12 t/m 15).

Afb. 12

De eerste envelop met ingedrukte zegel die Litouwen uitgaaf na het herstel van de onafhankelijkheid, voorzien van een speciaal stempel van een postzegeltentoonstelling in Telšiai (26-5-1990 t/m 3-6-1990) en een stempel Telšiai waaruit alle cyrilische tekst behalve de kenletter a is verwijderd, op 28 mei 1990 verzonden naar Kaunas

Afb. 13

Aangetekende brief van Šiauliai naar Rīga in Letland, 19 juni 1990. Uit het stempel zijn alle cyrilische letters behalve de kenletter a verwijderd

Afb. 14

Lokale brief binnen Kaunas met stempel Kaunas 42 van 28 augustus 1990. Ook hier zijn alle cyrillische letters behalve de kenletter 6 verwijderd

2.4. Andere oplossingen

Een paar postkantoren zorgden voor verrassingen. We laten twee voorbeelden zien waar de stempelvlag werd vervangen (afb. 16 en 17), en één voorbeeld waarin de Sovjetster werd vervangen door een ander element (afb. 18).

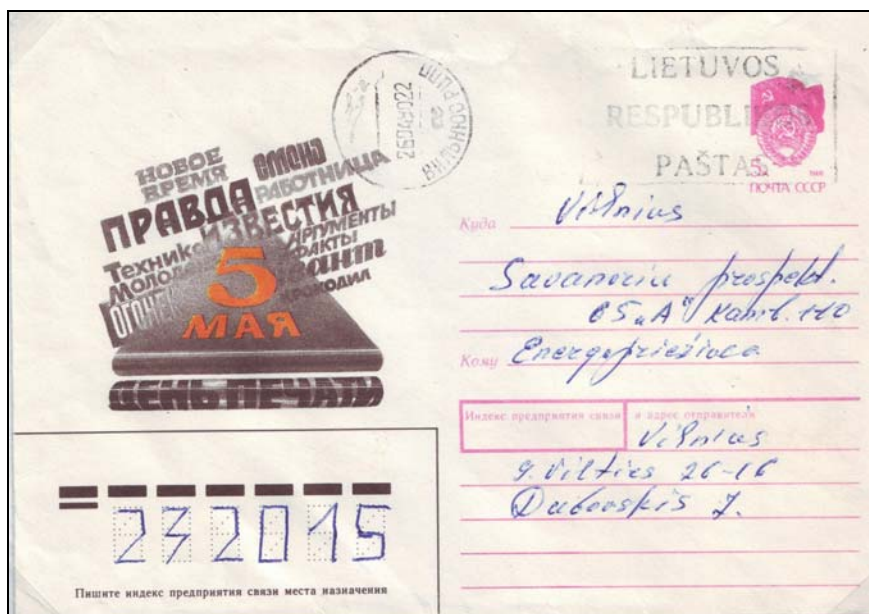
Afb. 15

Deze lokale brief binnen Vilnius van 12 september 1990 is 5 kopeken overgefrankeerd, maar het gaat om het stempel, waaruit alle cyrillische letters behalve de kenletter u zijn gekapt

Afb. 16

Lokale brief binnen Vilnius, 26 april 1990. Dit machinestempel van het postsorteercentrum had uitsluitend Russische tekst: ВИЛЬНИУС РЦПП. Dat liet men maar zo, maar wel zijn de Sovjetster en de letters СССР verwijderd. Bovendien zijn de drie golflijntjes in de stempelvlag vervangen door een rechthoek met de tekst 'Post van de Litouwse Republiek'

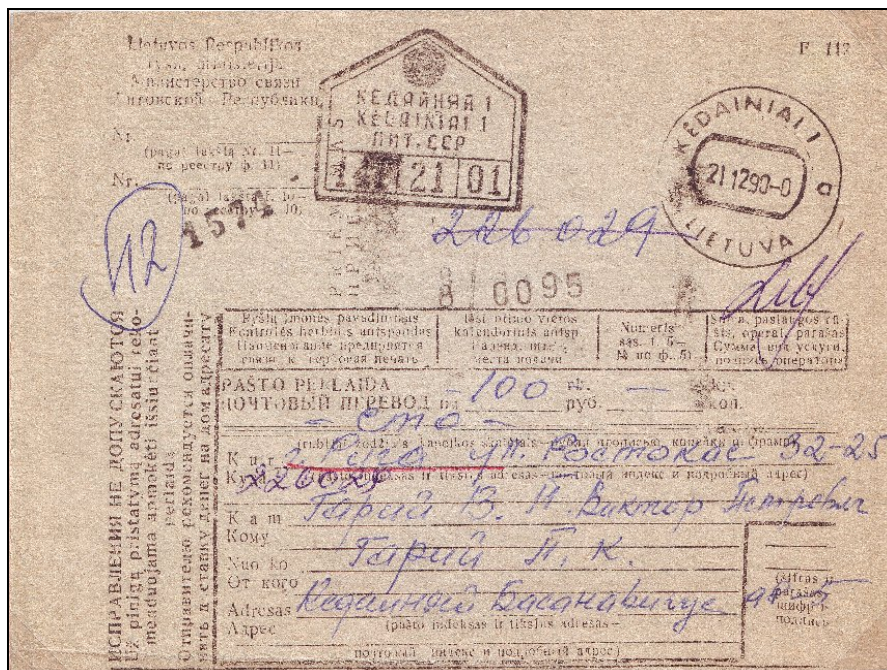
Afb. 17

Luchtpostbrief van Kaunas, postdistrict 4, naar Maarssen in Nederland, 18 september 1990. Uit het rolstempel zijn alle cyrillische letters verwijderd, terwijl de golflijnen in de stempelvlag zijn vervangen door de tekst 'Post van de Litouwse Republiek', net als in afbeelding 16

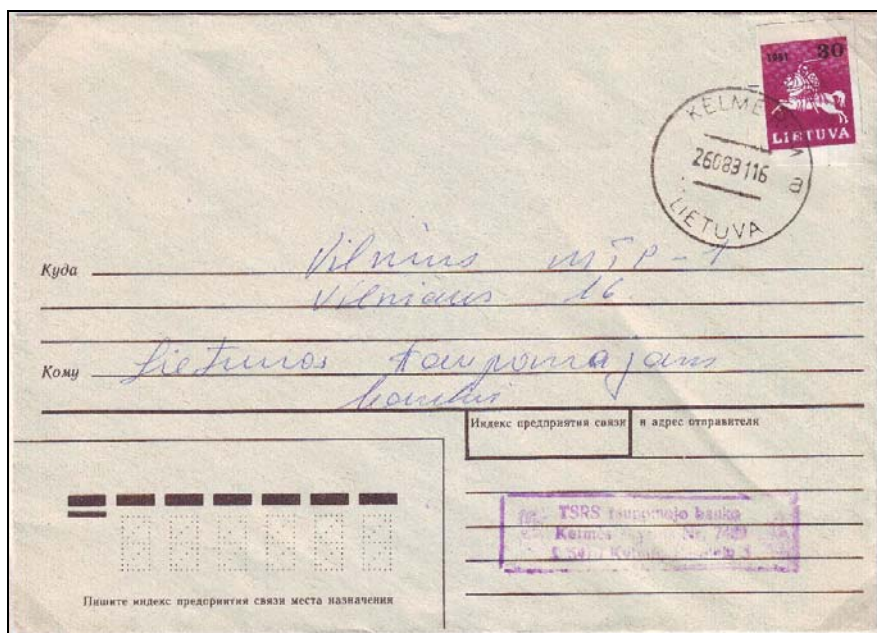
Afb. 18

Brief van Pasvalys naar Vilnius, 20 december 1990. In het machinestempel zijn de letters CCP in de combinatie ЛИТ. CCP gekapt, maar bovendien zijn de letters СССР en de hamer- en sikkel vervangen door een eeuwenoud Litouws symbool: de 'zuilen van Gediminas', ook wel de 'Litouwse drietand' genoemd. Het bevestigingsmechanisme van het stempel heeft ook inkt afgegeven; die is op de ingedrukte zegel terechtgekomen. De datum is op de Amerikaanse wijze weergegeven: jaar-maand-dag

Afb. 19
Postwissel, verzonden van Kėdainiai 1 naar Rīga in Letland op 21 december 1990. Het poststempel is een omgebouwd Sovjetstempel van een oud (jaren zestig) type, met de datum in een venster i.p.v. tussen twee horizontale lijnen. Het administratieve stempel is nog tweetalig en noemt nog de Sovjetrepubliek Litouwen

Afb. 20
Brief van Kelmė RRM naar Vilnius, 26 augustus 1991. RRM staat voor 'Rajono Ryšus Mazgas', 'regionaal postknooppunt'

3. De ombouw van de Sovjetstempels

Al in 1990 begon men tweetalige en Russischtalige stempels om te bouwen tot stempels met uitsluitend Litouwse tekst: de plaatsnaam, eventueel het nummer van het bijkantoor, de landsnaam LIETUVA en vaak een kenletter. Die ombouwoperatie was pas in 1993 voltooid. We kunnen nog steeds zien dat het Sovjetstempels waren aan de twee vette horizontale lijnen boven en onder de datum (**afb. 20, 21, 22, 23 en 24**). Er waren ook nog een paar oudere stempels in gebruik met de datum in een ovaal venster in plaats van tussen twee lijnen. Ook van die stempels bestaan omgebouwde versies (**afb. 19 en 25**).

Afb. 21

Aangetekende brief van Dubingiai naar Molėtai, 16 oktober 1991

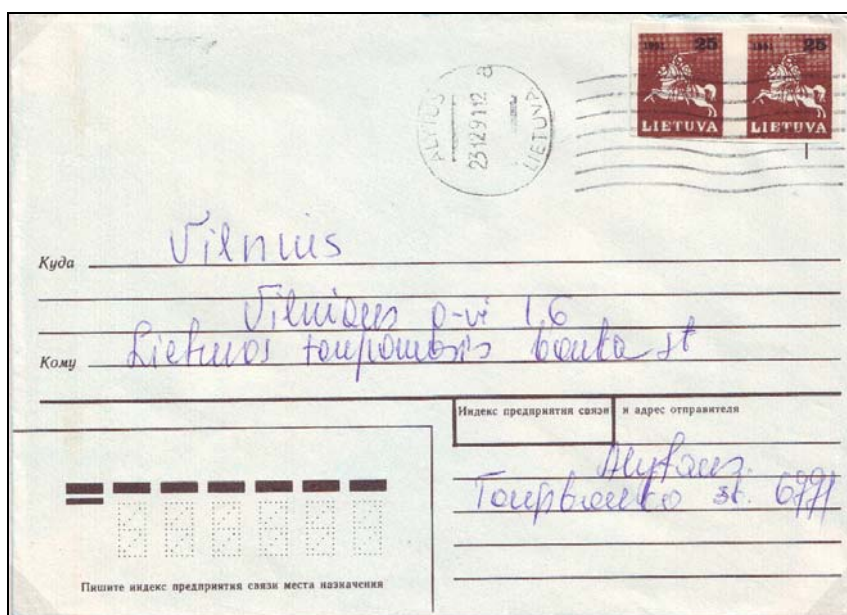
Afb. 22

Brief van Plungė naar Vilnius, 5 december 1991. Na twee brieven met stempels waarbij de ombouw vlekkeloos is verlopen, zien we hier een stempel met een wat rommelig resultaat

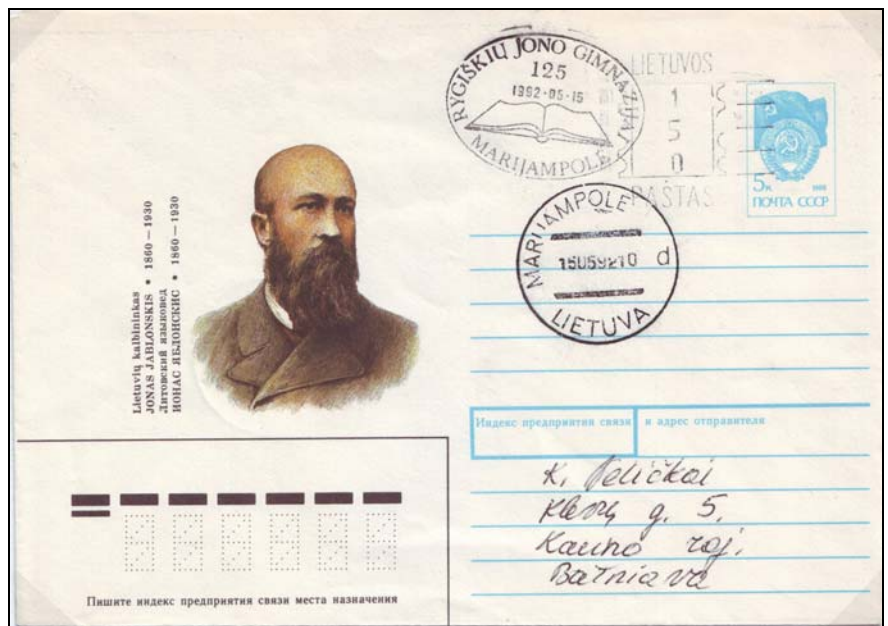
Afb. 23

Brief van Alytus naar Vilnius, 23 december 1991, met een omgebouwd machinestempel

4. Literatuur

- Ronald Reuderink, 'Hoe een postzegelverzamelaar een politieke omwenteling beleefde', *Het Baltische Gebied*, 28 september 2002 (jubileumuitgave), blz. 88-95.
- Ivo Steijn, 'De eerste sporen van de nieuwe republiek Litouwen', *Nederlandsch Maandblad voor Philatelie*, september 1990, blz. 579.

Afb. 24

Brief van Marijampolė naar Batniava, 15 mei 1992. Naast het gewone poststempel, waarin de naam van de plaats wat vreemd terechtgekomen is, staat op deze brief een speciaal stempel ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan van het Rygiškių Jono Gymnasium te Marijampolė. Rygiškių Jonas was het pseudoniem van de taalkundige Jonas Jablonskis (1860-1930), de opsteller van een Litouwse grammatica, die ervoor heeft gezorgd dat Litouws als taal serieus werd genomen. Rygiškiai was de plaats waar hij opgroeide, vandaar zijn pseudoniem. Zeer toepasselijk is het stempel geplaatst op een Sovjetenvelop met het portret van Jablonskis. Het porto à 1 roebel 50 kopeken is voldaan met een loketfrankeermachinstempel. De ingedrukte zegel van 5 kopeken was niet meer geldig

Afb. 26

Nog eens apart het stempel van afbeelding 25

Afb. 25

Aangetekende brief van 'Valkininkai Gel. Stotis' (Valkininkai station) naar Amsterdam, 8 mei 1993. Het resultaat van de ombouw (weer van een oud stempel) maakt een rommelige indruk. Bij de ombouw is meteen de volgorde in de datum veranderd in de Amerikaanse volgorde: jaar-maand-dag. In afbeelding 26 zien we het merkwaardige stempel nog eens apart.

TERUGKOMEN OP

Jan Kaptein,
Ruud van Wijnen

In deze rubriek komen we terug op eerdere artikelen.

Railway post in Lithuania – HBG 56

Arunas Sakalauskas stuurde een briefkaart (afb. 3) met het ovale spoorstempel RYGA-KYBARTAI No. 2. De datum is iets vroeger - 27 september 1928, kenletter 'a' - dan aangegeven in de tabel in HBG. Een aanvulling.

Daarna ontdekte hij een nog vroeger stempel, 19-VII-1928

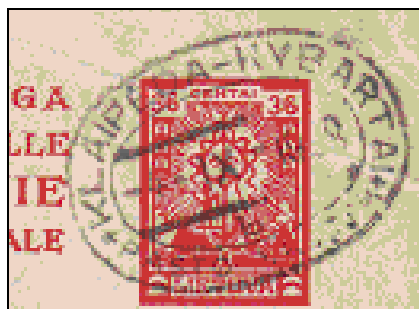
Ook van route No. 4 stuurde hij de afbeelding van een kaart met het nu vroegst bekende stempel, kenletter 'b'. De afzender is priester en dichter Stasius Būdavas (afb. 4). Route 4 is de lijn Klaipėda – Kybartai. In de tabel van 'Railway post in Lithuania' (HBG 56) is dit het ovale stempel type 3. De vroegst gesignaleerde datum was voor type 3, kenletter 'b': 13 oktober 1928.

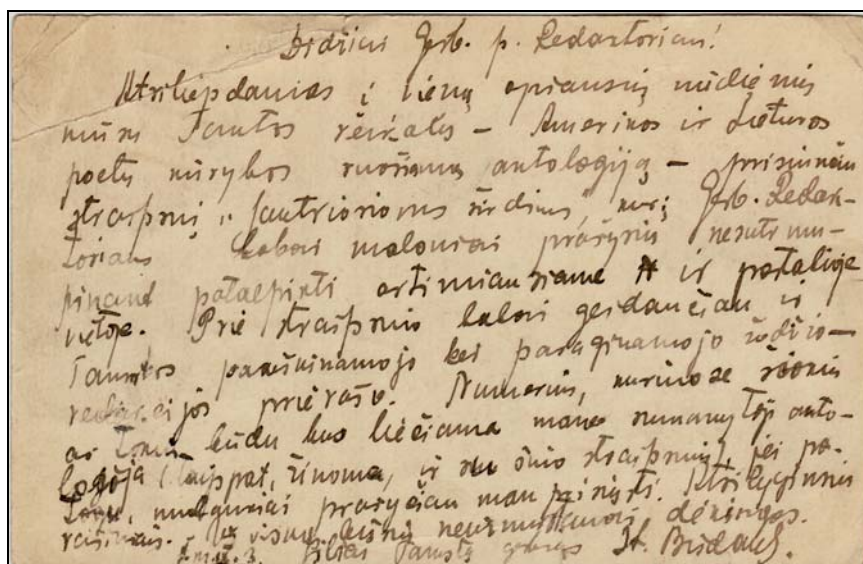
Afb. 3 (coll. Arunas Sakalauskas)

Afb. 4a (coll. Arunas Sakalauskas)

Afb. 4b

Het stempel der bezetting 2 : Riga 1941 – 1944 in HBG 57

Een correctie: in plaats van afbeelding 5 is afbeelding 6 afgedrukt. Hierbij alsnog afbeelding 5 van het artikel (afb. 5).

Het stempel der bezetting 2: RIGA 1941 – 1944 in HBG 57.

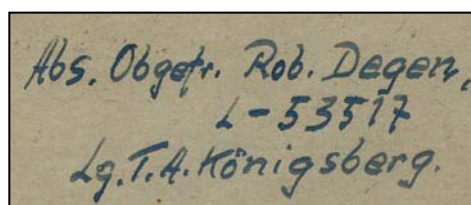
(door Wilbert Manders)

In bovengenoemd artikel werden ook enkele *Feldpostbriefe* besproken. Naast de alom bekende “maakwerken” van de toenmalige postzegelhandelaar Felix Chruszcz, kwam ook een tweetal veldpostbrieven aan bod waarbij over het zogenaamde *Luftgaupostamt Königsberg* geschreven werd (afbeeldingen 5 & 6, waarbij overigens bij afbeelding 5 een foutieve brief werd geplaatst).

De auteurs Van Oosten en Reurich kwamen niet geheel uit de voeten met deze *Dienststelle*, alsook enkele *Leitvermerke* (aantekeningen voor een snellere postverzorging) die aangebracht waren op de brieven.

Als fervent veldpostverzamelaar wil ik natuurlijk graag een en ander toelichten.

Eigenlijk ontbrak hun gewoonweg de juiste basisinformatie over de Duitse *Feldpost*, want als men de basisgegevens op de veldpostbrief ontcijfert komen de antwoorden namelijk vanzelf.

Afb. 5 De ontbrekende afbeelding 5 uit HBG 57, p. 15

Afb. 6 Afbeelding 6 uit HBG 57, p. 15

De afzender was *Feldpostnummer 45998 St.*, oftewel *2.Kriegslazarett Kriegslazarett Abteilung 608 in Riga*. De ontvanger was *Feldpostnummer L(=Luftwaffe) 51742*, oftewel *Sanitäts Bereitschaft der Luftwaffe 6/XII*, dat als hospitaal fungeerde ongeveer 100 kilometer ten zuiden van Leningrad. De veldpost van een *Luftwaffe* eenheid (in dit geval dus de ontvanger) werd in de Tweede Wereldoorlog altijd over een zogenaamd *Luftgaupostamt* geleid (1). Een *Luftgau* was een bepaalde sectie / grondgebied binnen het Duitse Rijk of daarbuiten met een eigen luchtmachttopperbevel, het zogenaamde *Luftgaukommando*. Elke *Luftgau* had ook een eigen *Luftgaupostamt*, waar alle veldpost van de luchtmachteenheden, ingezet in die betreffende sectie, naar toe werd geleid en daarna pas werd doorgestuurd (2). *Luftgaupostamt Königsberg* was aan *Luftgaukommando I* in *Königsberg* (nu Kaliningrad) ondergeschikt en was verantwoordelijk voor de bewerking van de veldpost van alle luchtmachteenheden in geheel Oost-Pruisen en een groot gedeelte van Noord-Rusland (3). Op de voorzijde van de brief is het cijfer “735” met potlood aangebracht, en dat ook weer terugkwam op het veldpoststempel op de achterzijde. Dit is een zogenaamd *Kenn-Nummer* dat

werd toebedeeld aan elk veldpostkantoor binnen het Duitse leger. *Kenn-Nummer 735* behoorde bij *Feldpostamt 280*, dat op dat tijdstip in de omstreken van Riga dienst deed als *Postleitpunkt* en onder andere ook aan eenheden in Noord-Rusland de veldpost bezorgde.

Als we nu alle hierboven opgesomde puzzelstukjes ineen leggen, kan de weg van de brief worden vastgesteld. Het *Kriegslazarett* in Riga bezorgde de brief bij het *Deutsches Dienstpostamt* in Riga. Daarna gaat de brief richting *Feldpostamt 280*. Dit veldpostkantoor leidt de brief, waarschijnlijk bij wijze van uitzondering niet via *Königsberg* maar via andere veldpostverbindingen, direct naar de *Sanitäts Bereitschaft der Luftwaffe 6/XII* ongeveer 100 kilometer ten zuiden van Leningrad (de reis naar *Königsberg* zou ook een behoorlijke omweg zijn geweest).

Tot slot, de auteurs vroegen zich overigens nog twee dingen af : (blz.15) “Wij nemen aan dat ook veldpost uit Riga in sommige gevallen via *Königsberg* verder werd verzonden.....”. Dat kon dus wel zoals gezien maar was niet altijd vanzelfsprekend. (Blz.16) “Het ongewone aan het vertrekstempel op deze *Feldpostbrief* is dat het een *Dienstpoststempel*

is.....”. Dit is in zijn geheel niet ongewoon. Het bekende *Feldpostnormstempel*, zoals heel vaak op veldpostbrieven is te zien, ziet men in principe enkel terug op brieven van soldaten wier eenheid een eigen veldpostkantoor had (en dus meestal aan het front waren ingezet). De Duitse *Dienststellen*, reserve-eenheden enz., veelal gelegerd in de grotere steden, mochten (of moesten) gebruik maken van de *Deutsche Dienstpost* in hun nabijheid, die hun post voorzag van een *Dienstpoststempel* of zogenaamd “stomme stempel” en daarna verder bezorgde (4).

Noten:

- (1) Let wel, enkel de eenheden die als “adres” een veldpostnummer hadden.
- (2) Uiteindelijk zijn er 18 *Luftgaupostämter* geweest.
- (3) *Luftgaupostamt Königsberg* werd in september 1944 opgeheven.
- (4) In het Duits ook *Tarnstempel* genoemd.

Joop van Heeswijk
Jan Kaptein,
Olav Petri
Ruud van Wijnen

Deutsche Zeitschrift für Russland-Philatelie November 2010 ; Nr. 93

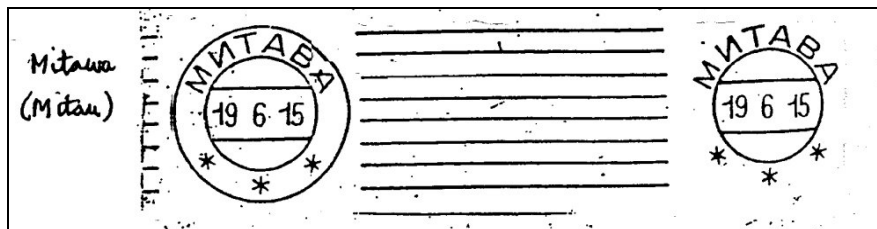
Het eerste artikel in dit nummer is geschreven door Marinus Franssen en is deel 1 van een reeks artikelen over de Krag-machine -stempels in het tsaristische Rusland. Er is natuurlijk een link met ons verzamelgebied. Bekend zijn de Krag-stempels van Riga, Tallinn (Revel) en Tartu (Yurjew). Het artikel gaat vooral in op de werking van deze stempelmachine, de introductie in Rusland en het gebruik in de Finse postkantoren. Finland maakte toen nog deel uit van het tsarenrijk en reeds in 1906 waren er contacten tussen de firma Krag uit Noorwegen en de leiding van de Finse post. Vroeg in de zomer werd de machine geplaatst en het oudste stempel –voor zover bekend - heeft de datum 20 juli 1906. De machine stempelde met een ronddraaiende cilinder: twee datumstempels –de gebruikelijke dubbelringstempels- en twee vlaggen (rechte lijnen, golvende lijnen, onderbroken lijnen). De cilinder had een omtrek van 157 mm, zodat de afstand tussen twee gelijke punten in het stempel dus $\sim 157/2$ –ongeveer 78 mm is.

V. Marcilgar heeft de stempeltypes van de twee Krag-machines in Riga uitgebreid beschreven in zijn handboek over Riga en een artikel in The British Journal of Russian Philately (nr. 65).

Zelf verzamel ik ook de Krag-stempels van Rusland, dus ik zie uit naar de vervolgartikelen van Marinus Franssen. Na de artikelenreeks in dit Duitse blad, zal hij wellicht ook een artikel voor HBG schrijven.

Ook in het artikel van Alexander Epstein, -een vervolgartikel over briefkaarttarieven 1917-1923- zien we materiaal uit het Baltische gebied. Dit vijfde deel handelt onder andere over

Gerecenseerde tijdschriften of artikelen daaruit kunt u tegen porto- en/of kopieerkosten opvragen via de redactie.

het noordwesten van Rusland in de periode 1918-1920. Vanuit Noordwest Rusland, een gebied bezet door het Noord-West Leger onder generaal Judenitsch, ging post naar Estland. Verder was in West-Rusland nog Lets gebied bezet door de West-Leger onder Awaloff-Bermond.

Ver weg van ons verzamelgebied, maar wel leuk: in een artikel over de monnikenrepubliek op Athos geeft Heribert Kleinert een overzicht van de post naar Rusland in de Ottomaanse tijd.

Verder vinden we in dit nummer artikelen over de sovjetpostwaardestukken (enveloppen), zemstvo-post, russische veldpost uit de eerste en tweede wereldoorlog.

Jan Kaptein

Oproep

Op internet is een artikel over de Krag-machines in Rusland: www.machinecancel.org/forum/2005_01/krag_russia.html

De tsaristische Krag-stempels van Riga, Tallinn (Revel) en Tartu (Yurjew) zijn bekend, maar in dit internet-artikel is ook het stempel van Jelgava (Mitava) afgebeeld (zir hierboven). Ook moet er in 1915 nog een machine zijn verzonden naar Liepāja (Libava).

Wie meer van deze onbekendere stempels weet of afbeeldingen ervan heeft in zijn collectie: graag contact opnemen met de redactie van HBG.

Info over de Krag-machine:
www.jkaptein.nl/krag01.htm

Phillit 2010 ; no 52 en 53

Edmundas Lievis schrijft verder over de aanteken-stempels van Kaunas (nr. 52). Ook in nummer 52: Ričardas Vainora komt terug op een artikel van Ruud van Wijnen over de 'Francotyp administratiekaarten'. Naar aanleiding van zijn nieuwe catalogus geeft Zononas Zebrauskas een overzicht van de Litouwse private postdiensten. Verder in nummer 52: Antanas Jankauskas geeft informatie over Adolfas Sruoga, ooit directeur van de Litouwse Post, maar later veroordeeld voor vervalsingen.

In nummer 53 bespreekt Antanas Jankauskas de opdrukken 'Laisvi Telšiai'

Het is even zoeken in de Michel: in het deel over Duitsland: Deutsche Besetzungsausgaben 1939/45 (Litauen).

Deze opdrukken op Russische zegels stammen uit 1941, 30 juni-3 juli. Hiervoor is onder andere de serie gebruikt, die uitgegeven is bij de landbouwtentoonstelling in 1940 (Sovjet Unie Mi. 763-779). De zegels werden gedrukt in vellen van 36 zegels, maar 4 (x 9) verschillende zegels in een vel. Dit zien we dus ook bij een vel met opdrukken.

Verder in dit nummer een bijzonder stuk over brieven uit en naar Siberië door Juozas Urbonas.

Jan Kaptein

Lituania, Mitteilungsheft der Forschungs-gemeinschat Litauen im BDPH e. V. Dezember 2010, Nr. 34

Leonas Veržbolaszkas heeft in HBG 54 en 55 een artikel gepubliceerd over 1000 jaar Litouwen op postzegels, maar het eerste deel was nog niet in kleur. Nu het hele artikel in het Duits en in kleur.

De nieuwe uitgaven van Litouwen worden uitgebreid beschreven door Viktor Kirilovas en Bernhard Fels. Elmar Vogt beschrijft leven en werk van de Litouwse kunstenaar en ontwerper V.K. Jonynas. Hij heeft ook postzegels ontworpen: voor de Franse Zone in het Duitsland van vlak na de oorlog (1947-1948).

Aan de hand van reiskostenopgaven uit 1829 geeft Christoph von Lindeiner een beeld van het reizen in het Memelgebied in die tijd.

Jan Kaptein

ROSSICA 155

112 pagina's in kleur! En als liefhebber van oude oorlogsschepen kon ik al meteen genieten van een artikel van David Skipton. Die had enkele poststukken bemachtigd van het slagschip Poltava dat in de Russisch-Japanse oorlog van 1905 op de bodem van de haven van Port Arthur kwam te liggen na een beschieting. De Japanners lichtten het schip en brachten het in de vaart als de Tango. Tijdens de Eerste Wereldoorlog kregen de Russen, nu bondgenoten, het terug, de nieuwe naam werd nu Chesma, want er was al een nieuwe Poltava gebouwd. David toont censuurstempels van de militaire scheepscensuur, vertelt over de geschiedenis van het schip. En ik dook mijn schepenboekjes in.

Alexander Epstein komt met een overzicht van Russische veldpostkantoren die in het begin van de Eerste Wereldoorlog actief waren op gebied dat veroverd was op de Oostenrijkers. Een keurige lijst van kantoornummers en legeronderdelen, een relaas van de oorlogshandelingen erbij en veel illustraties, ook met blinde stempels.

Ercolini en Shalomoff vertellen over sovjet briefkaarten met ingedrukte postzegels die als "losse" zegels niet voorkomen. Interessant. Werbizky schrijft over het gebruik van voorgedrukte briefkaarten voor Ostarbeiter (wie kon ze gebruiken, en wanneer en waar) en daarbij geeft hij ook aan wat men in Duitsland deed met door de verliezen in het Oosten niet meer nodige kaarten: gewoon opgebruiken. Ook na de oorlog zijn ze, overdrukt, gebruikt tijdens de geallieerde bezettingstijd. Mooie voorbeelden van bijfrankering en grondig weggewerkte Hitlerkopjes. Een volgend artikel gaat over de eerste USSR-USA gezamenlijke uitgave, de Apollo-Sojoez postzegel. Niet Baltisch, maar leuk. De Serebriakovs beschrijven de plaatselijke posttarieven van 1993 – 2005. Rusland had toen variabele tarieven per regio en afstand. Wel eens van gehoord, ik ben geen tarievenman, maar zo'n enorm grote lijst was voor mij nieuw.

Een onuitputtelijk onderwerp vormen de briefkaarten voor krijgsgevangenen uit de Eerste Wereldoorlog. Alexander Epstein komt met mooie aanvullingen op een artikel van M. Lamm, wat werd waar gedrukt en hoe zie je dat. Hier duikt Riga op. David Skipton brengt een bericht over militaire censuur 1914-1915 in veroverd gebied (Galicië) en komt daarnaast met de instructies uit die tijd. George Shalomoff beschrijft postwissels uit de tsarentijd die niet uitgegeven waren door de autoriteiten en die als een soort acceptgirokaarten dienst deden, privé uitgegeven met voorbedrukt adres. William Moskovoff toont sovjet-briefkaarten met propaganda plaatjes over "sparen". Hij legt uit waarom het sparen in de jaren '20 en '30 zo werd aangemoedigd. Ik meen te weten dat na de oorlog spaargeld door de staat werd afgepakt voor wederopbouw. Sindsdien spaart men niet meer in Rusland! They just live it up! Inmiddels de 155-ste Flyspecker, door Mirsky en Waterman. Ik besteedde daar eigenlijk nooit veel aandacht aan, maar als je die allemaal bij elkaar neemt, dan wordt het erg interessant om de dubbele sovjet zegels nog eens door te lopen. Er is echt heel veel gevonden aan plaatfoutjes. Skipton beschrijft de jaarlijkse bijeenkomst, Werbizky komt met Nikolajevsk aan

de Amoer fiscaalzegels. Tot slot wordt een perfin boek aangekondigd van de tsarentijd, geschreven en gepubliceerd door Dick Scheper, verwachte prijs 20-25 euro. Te bevragen bij dick.scheper@planet.nl. Kijk eens op de site Rossica: publicaties, CDRoms enz enz.

Olav Petri

Oost Europa Filatelie 2010 ; nr. 1

In dit nummer een artikel over ons verzamelgebied: mengfrankeringen van Memel. Adriaan van Oosten schrijft hierin over de vier mogelijke mengfrankeringen van dit bijzondere verzamelgebied.

Ton Welvaart laat een bijzondere kaart zien: inflatie in Polen en Letland op één kaart. Door de Poolse inflatie was de kaart naar Riga wel heel erg ondergefrankeerd. De te betalen port in het Letse Piemaksat-stempel liep ook flink op- 10,40 Letse roebel.

Oost Europa Filatelie 2011 ; nr. 1 en 2

In nummer 1 kom ik terug op de advertentiebladen uit de tsarentijd. Deze bijzondere postwaardestukken zijn door André de Bruin besproken in ons jubileumnummer, HBG 41-, en dit artikel geeft een flinke aanvulling. De informatie is vooral gebaseerd op: Charity Letters bearing advertisements for the benefit of orphans (1898-1901) / by Arnold Ryss, Moscow, published 2004 in English. Dit boek geeft achtergronden en is ook een catalogus, gebaseerd op de bekroonde expositie van de auteur. De bibliothecaris van Rossica was zo vriendelijk mij scans van de informatieve inleiding te sturen.

In nummer 2 laat ik nog wat mengfrankeringen zien uit Litouwen in de periode 1940-1941 (Sovjet-periode). Jan Jansen laat nog een bijzondere mengfrankering zien uit Vilnius: Russisch-Poolse frankering, 27-10-1939. Sijtze Reurich schrijft over de post in het 'Postgebied Ob-Ost'. De post moest altijd via een 'Zensurstelle' en ging daardoor vaak via een grote omweg naar de bestemming.

Jan Kaptein

Eesti Post, het mededelingenblad van de ArGe Estland im BDPH e.V. 2010 ; nr 51

Zoals gebruikelijke ook in deze aflevering een aantal kortere artikelen over o.a.

de hulputgifte Tallinn 1919(Russische zegel met opdruk Eesti Post), Estse brieven uit de 18e eeuw, kwitanties t.b.v. krantabonnementen, overschrijvingsformulieren. Osip Benenson geeft weer uitgebreid verslag van de nieuwe uitgiften; iets verderop maakt hij ook melding van opnieuw een 'verhexte' vuurtorenantenne. Peter Feustel neemt nu de Konstantin Päts 15 senti (rood, Mi. 125) uitgebreid onder handen. Karl Lukas beschrijft de onthulling van een gedenkstandbeeld van tsaar Peter de Grote (ca 1700), en lardeert dit met mooie kleurafbeeldingen van oude prentbriefkaarten; waarna hij vervolgt met een artikel over de capitulatie van Reval (Tallinn) voor de troepen van voornoemde tsaar. Hans-Otto v. Lilienfeld-Toal beschrijft de zegel en de geschiedenis van het landgoed van Suuremõisa op het eiland Hiiumaa. Vervolgens een vertaling van het stukje van ondergetekende betreffende de 'Tartu Lochstreifen'. Wolfgang Torterotot volgt met een uitgebreid artikel over het Iz Finlandii stempel op niet ontwaarde post uit Finland. Peter Feustel bespreekt het boek van Harry von Hofmann over Estland als deel van het Generalkommissariat Ostland. Gerhard Hutzler beschrijft de geldsituatie tijdens de Ob. Ost-periode. Tot slot enige verenigingsberichten en -mededelingen, een aanvulling op het artikel betreffende de Plus-brief, en een uitgifteoverzicht van de Este Post 2011. Kortom, Eesti Post is ook deze keer weer een lezenswaardig genot.

Joop van Heeswijk

Philatelia Baltica, het mededelingenblad van de ForGe Lettland im BDPH e.V. 2011 ; nr 129

In deze aflevering zoals gebruikelijk een aantal kortere artikelen, o.a. over de 25 kap. en 35 kap. zegels Drakendoder waarvan complete vellen

worden getoond; stukjes over diverse poststukken met bijzondere adresseringen, stempels, mengfrankering Duitse (3e) Rijk / Sovjetunie 1941. Harry v. Hofmann besteedt aandacht aan diverse vervalsingen. Verder een overzicht van de nieuwe uitgiften en gelegenheidsstempels 2e helft 2009. Tot slot recensies van o.a. HBG en een tweetal boeken, en de vraag- en antwoordrubriek (Briefkasten).

2011 ; nr 130

Enige korte artikelen over briefkaarten uit WO I en 1e Republiek, o.a. veldpost; Ob. Ost Riga naar Reval, Franse militaire missie in Letland 1919, Windau naar Libau 1919. Zoals gewoonlijk ligt het zwaartepunt van de artikelen op de periode van de 1e Republiek en de beide Wereldoorlogen en dan vooral op stempels. Ook nu weer een overzicht van de nieuwe uitgiften en stempels, 1e helft 2010. Verder boekbespreking en vraag- en antwoordrubriek.

2011 ; nr 131

In deze aflevering aandacht voor het 60-jarige bestaan van de Forschungsgemeinschaft Lettland met een kort historisch overzicht. Harry v. Hofmann waarschuwt tegen aanbiedingen op internet (ebay). Hij noemt met name een bedrijf/persoon 'pepeberlin82' & Co en diverse vervalsingen die op internet worden aangeboden. Verder een stukje over een lokale brief met provisorisch stempel Mitau; een artikel over frankeerstempels uit de periode van de 1e Republiek; beschrijvingen van diverse poststukken, echt en vals; het gebruik van een halve Hitlerkopzegel in Libau (Liepaja) waarbij Harry v. Hofmann verzoekt om nadere informatie. Vervolgens de rubriek nieuwe uitgiften (zegels en stempels) over de 2e helft van 2010. Aandacht voor 50 jaar Baltikum-Auktionen van Sven Kraul met verzoek om t.b.v. de Freundschaftsauktion stukken ter veiling aan te bieden. Tot slot de vraag- en antwoordrubriek. Hiervan wil ik benadrukken dat deze rubriek altijd veel wetenswaardigheden bevat. Daarnaast is het bekendmaken van vervalsingen van met name poststukken en stempels altijd waardevol.

Joop van Heeswijk

INTERNET

HBG-Site

De HBG-site is ook weer bijgewerkt, www.hetbaltischegebied.nl, en er is een pagina 'Downloads' bijgekomen. Men moet eerste inloggen via de ledenpagina/membership: gebruikersnaam/username = hbgld wachtwoord/password = secret Via de ledenpagina kan men naar 'downloads' en hier kan men oudere artikelen uit HBG overhalen (in pdf). Leuk is natuurlijk dat deze oudere artikelen zijn gedrukt in HBG als zwart-wit, maar deze pdf versies zijn vaak in kleur (de originele bestanden waren vaak wel in kleur).

Sijtze Reurich

Sijtze Reurich heeft ook een filatelistische website:

www.sijtzeurich.com/filatelic.html
Hierop zijn de posttarieven van alle Baltische staten te vinden en een aantal artikelen, ook uit HBG. Uiteraard zijn de artikelen hier in kleur (wat in oudere nummers van HBG niet zo te zien is).

Forschungsgemeinschaft Litauen e.V.

De Duitse Litouwenvereniging heeft nu ook een eigen internetsite: www.forschungsgemeinschaft-litauen.org

LithuanianPhilately

De site LithuanianPhilately (adres: lithuanianphilately.com) - in de vorige HBG al genoemd -, is de moeite waard om regelmatig te bekijken. Nu onder 'postal history' weer nieuwe bijdragen van Vytautas Doniela: Laižuva 1919-1922, Nemunėlio (Naujas) Radviliškis 1919-1920, Batakliai 1920-1922.

FCOE

Ook de Filatelistische Contactgroep Oost Europa heeft een eigen site, met hierop o.a. de inhoudsopgaven het tijdschrift: www.fcoe.nl

Jan Kaptein